

Knihhtisk v Čechách a na Moravě v 16. století

Dějiny knižní kultury

Praha

V 16. století v Praze 20 rodinných firem s cca 60 tiskaři

- Mikuláš Konáč z Hodištkova a Jan Wolf (1507-) – zejména rovina editorsko-překladatelská
- 1512 hebrejský knihtisk, od r. 1514 do 30. let 20. stol. jediný kontinuální hebrejský knihtisk v ČR
- Řemeslník Mikuláš
- Cyrilský tiskař Francisk Heorhij Skoryna (1617-1519) + hebrejský tiskař Kohen – úroveň italských a německých tiskáren

Praha

- ❧ mezi osciluje tiskárna severinsko-kosořská – snaha o propojení ilustrace k českému textu
- ❧ 1500-1510 = 14 jazykově českých tisků
- ❧ 1541-1550 = 85 položek
- ❧ Nebyl kladen důraz na náboženskou literaturu (vyjma hebrejského tisku) - za 1. pol. 16. stol. jen 40%, spíše spisy lékařské, osvětové, hospodářské a právnické, učebnice

Praha

- ❧ 1. latinský tisk 1516 u Mikuláše Konáče z Hodišťkova
- ❧ 1. německý tisk 1525
- ❧ převážná část produkce 1. pol. 16. stol. je jazykově česká
- ❧ do roku 1550 - 18 latinských, 5 česko-latinských, 2 německé, 2 česko-německé, 23 běloruských, 36 hebrejských
- ❧ Ve 2. pol. 16. stol. symbióza češtiny a latiny daná oblibou humanistického básnictví, objevují se knihy v italštině (1559), španělštině (1581), maďarština (cca 1588), polština (1599)

Praha

- Objevuje se mědiryt
- Převážná část dekoračně ilustračního materiálu pocházela z Německa nebo vznikla podle německých předloh
- Praha patrně až do 80. let 17. století neměla písmolijickou dílnu, matrice tiskového písma byly nakupovány v Německu

Praha

- ❧ Českou bastardu vytěsnil německý švabach ve 20. letech 16. století
- ❧ Antikva písmem obvyklým jen pro latinské spisy až od pol. 16. stol.
- ❧ Fraktura 1540 u Bartoloměje Netolického z Netolic
- ❧ 1526 začátky cenzury, 1537 zákaz řemesla po celých Čechách vyjma Prahy, nové zákazy 1547-9 (i v Praze)
- ❧ Oficiálním tiskařem k režimu loajální Netolický

Praha

- ✧ Po roce 1549 slouží k regulaci živnostenská privilegia
- ✧ Melantrišsko-veleslavínská tradice pečovala o kultivaci čtenářských zájmů a povznesení knižní kultury jazykovou korektností a i typografickou úpravou knih
- ✧ Cizojazyčná literatura byla produkována před koncem století u Jiřího Černého z Černého Mostu
- ✧ Významná produkce novinových letáků (nárůstem této produkce došlo k upozadění náboženské literatury)

Praha – Severýn z Kapí Hory

Erzismij Zemiska

Die Daz voster quim alomuelo ist vime daz
Hory B. M. Virginis in Gladeub

Praha – Severýn z Kapí Hory

stal bezelsti / že Páni gich milost a Wládyky to bu-
dau mocy napraviti naplném Sandu : ∞

Nalezli uuobec za Prawo : Kdy

Saud zemský ofazen bude tak yalž swrchu psáno
stogů. Tehdy naywyssý Půsar Zemský s menšy
mi Dřednýky má na Kathedře býti sedezkami / s
swědomým / ysewssemi potřebami / ktožby co w nich
zapsáno měl k swému sandu a přy : A kdyžby kto
přy swau wedl / magij genu wsscko darmo čysti.
Než kdyžby prze newedl / chtelli by sobe co kazati či
sti / má od toho platiti yako ginů . A pan Půsar
Zemský nemá z Kathedry odcházeti dokudž Páni
a Wládyky Sandu newzdadů / lečby se opowědel
panu Sudimu / pro potřebu slusnú bude mocy od
gůti swolůj geho / a to naten zouosob yalž gest Dře

A

XI

dnijtom Zemským a Saudnom Zemským vloženo : ∞

Nalezli zaprawo: Zie Komornýk

naywyssý / Sudůj naywyssý / Půsarz naywyssý /
kdyžby měli w Sandu Zemském zapisowáni býti
když sedůj že magij předewssemi pány napsáni býti
Než w Kelacy přydezkách sami toliko Komornýk
a Sudůj naywyssý před ginými wssemi pány ma
gij wpisowáni býti : A Purgkrabě Pražský ma a
přy zabágenůj Sandu y přy wpisowánůj když w
Sandu sedůj po zemském Půsar y státi . Než Pů
sar Zemský nemá sedati sepány w Lawicých w sa
du . než ten obyčeg wssecten má zachowati / yakož
otom prwee napsáno stogůj : Než ginůj Páni a
Wládyky kteryž w Sand zasēdau / magij potom
pořád napsáni býti :

*Wm. Bn.
Pražský*

Praha – Jan Černý

1588

Tito Artykulowé na Sně-
mu Obecném / kterýž držán byl na Hradě
Pražském w Středě po Památce S^o Pawla na Vín-
ru Křesťianskau Obrácení / Léta Tisícého / Pětistě-
ho / Dsmesátého / Dsmého / Při přítomnosti Nepo-
jasnějšho a Nejnepřemoženějšho Knžete a Pána / Pána
Rudolfa druhého / z Boží milosti woleného Říjmského Císáře /
a Wheršého a Czeského z. Krále z. a zavrjím téhož Léta / w
Středě po Památce S^o stolování S. Petra / odemšlech
Tij Stawům Království Czeského swo-
leni a zavrjimi giau.

1588
mikulaj pruh
1588
mikulaj pruh

Michal Špánovský z Lysowa / na Ba-
cově a Wojien / z. Nayvyššho Pisar^o Království
Czeského / a Bohomilosti Cysarske Hadda / z.

Wytiffino w Starem Meste Pražském
u Strýka Pygrina. /

STATNÍ VEDECKÁ
KNIHOVNA PRAHA

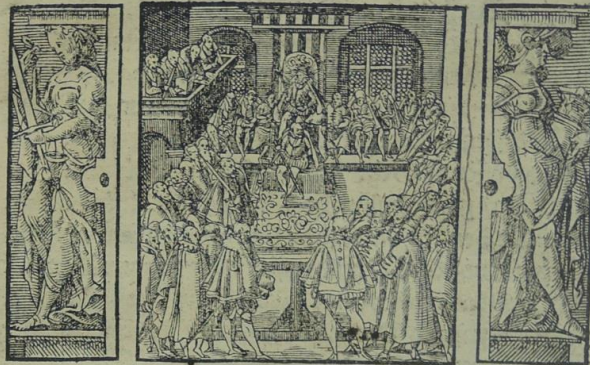
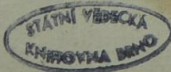
1729

Praha – Jan Černý

57a k - 881.989

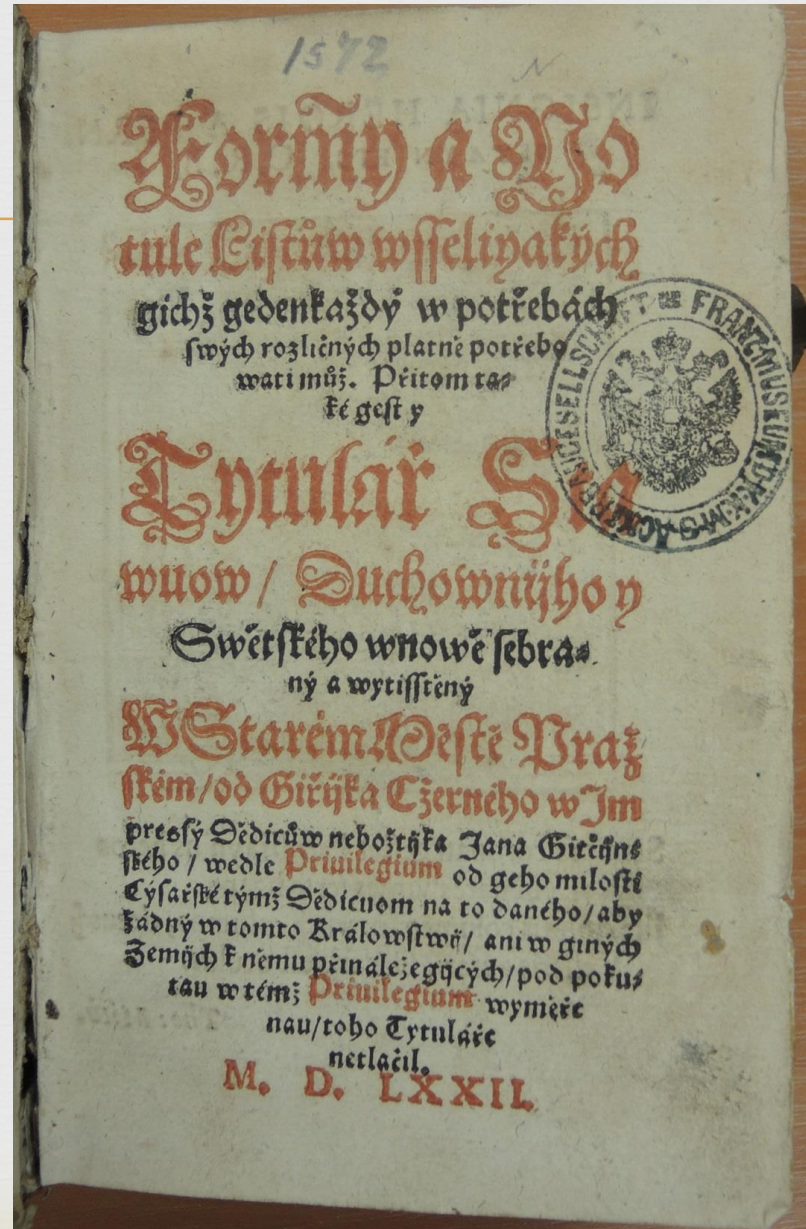

A Kryštoff Željinský z Sebužyna / Místo-
přač Království Českého.

N Akoz gest Najjasnegššy
a Najnepřemoženegššy Knize a
Pán / Pan Rudolf Druhý z Bo-
žij milosti / wolený Římský Cý-
sař / Vheršský a Český ič. Král ič.
Pán náš najmilostiwěgššy / ya-
kožto Král Český / Sněm obecny na Hradě Praž-
ském / Léta tohoto ič. Osindešátoho osineho / w Pon-
dělji po swatém Pawlu na Wjru Křestianskaw obrá-
cenij / položiti a rozepsati ráčil : Při kterémžto Sně-
mu Geho milost Cysářská / jakožto Král Český /
Stawám to milostiwě předložiti ráčil : Že otom Ge-
ho milost Cysářská žádné pochybnosti mýiti neráčij /
že gšau Stawowě tomu obššyrně a dostatečně wyro-
zuměli / kterak nedáwno pomínulého času / Tarači a
A ij Koza

Praha – Jan Černý

Praha – Jan Černý

INSIGNIA HEROIS A PERNS-
STAYN ETC. C. R. B.

Stemma coronati gestat Pernstajnius heros
Vri, cui nares virgca ferta ligant,
Ille domus columen, patrięq; columna, decusq;
Velleris aurati, Cęsarıs est oculus.

Thoc Mirč.

Wysoce Zrod-

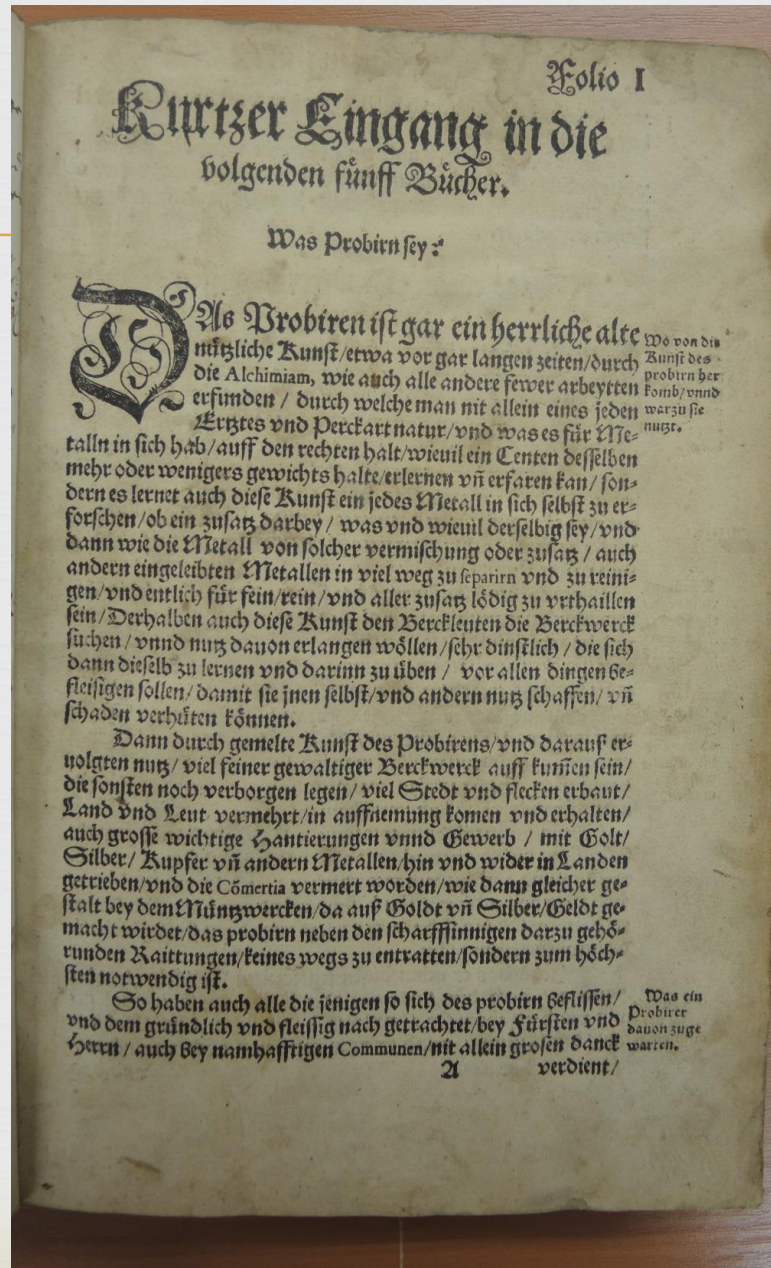
zenému Pánu / Panu
Wratislawowi z Pernstajna/
na Tovačově a Plumlově z. Rytířs Tos
warystwa Zlatého / Gcho milosti Cysáře
Římského jakožto Brále Czeského sagne
Kaddě / Komorníku a narwysessymu Pan
cléř Brálovstvá Cieseho z. Pánu mně
milostiwé a lastawé přiznivému gcho
milosti / swjbu swau a pozdra
wenš sponženqm
wskazuge.

H

ystorve Slawa
ných a Welikomocných
Cysaruow Řeckých y
Římských wkazugá: tro
rak swé Werné a milé /
Kaddy / Služebnáký /
Oficýry / Kely / Rytíře
Zmužilé / Vdarne / Cera

swé Woyáky a Vmíle Bogowmáký gšan os
lawomali Tytulemi slawnými a zastaužilýa
mi: Teš také je gšan Oswjccené / z Rodst
Cysařských / Brálovských / Kněžecých / Pan
ských a Rytířských posslé / při gegich Slawno
sti a

Praha – Jan Černý

Praha – Jan Černý

Das ander Buch/

Ein Probieren darfür ein Probier probir A. das eysene Blech/darauff die Proben gegossen werden B. das hültern Instrument / durch welches spalt man in Ofen sichte das das Feuer dem gefische nit schaden thu C. ein schaidblein zur Goldprob soll einem fupfeln stehend D. der das guldig Silber im wasser wiegt E.

Volget

von dem Golde.

LXIII

Volget wie man Golt vnd

Silber von einander schaiden/vnd

erslickhen wie man schaidwasser brennen/die Instrumenta vnd Laitmen zurichten sol.

Dieweil zu dem schaidwasser brennen/gar viel zuberaitungen gehöhen/wil von nöthen sein dz ich von denselbigen zum eingang etwas sez vñ melde: Wil derhalben erstlich den Laitm für mich nemen / damit man die helm vnd vorleg pflege zu verlutiren / vnd die schaidkolben zu beschlagen: derselbig sol also zugerichtet werden. Nimb guten beständigen laim/schlemme den in wasser / das das steinige vñnd der grobe sande davon kumb/mache in zu ballen/vnd las in an der Sonnen wol drücknen/solches geschlembten laims/nimb als dann zehen theil/ vnd zwey teil geschlembter aschen / drey teil geseimbten Koffot / ein teil hamerschlag / vnd zwey teil geschlagner Kuebar / vnd meng diese stück alle vntereinander / vñ feuchte sie an mit newem Ochsen oder Schaffsblut / das noch warm ist vnd bebr sie wol mit einem bebr eyssen. Man möchte aber auch vnter diesen laimen klein geriben Venedisch glas nemen doch nicht zuviel. Mit diesem laimen/kan man als dann die schaidkolben/auch die groffen kolben darinnen man schaidwasser brennt vñ im feuer vil leiden müssen/beschlagē/ Er dient auch das man die öfen so man heinzen nent mit zusamen setz/denn er heilt fest vnd reißt nicht.

Den Laitm zu Kolben.

Den Laim oder dünne Mirtur aber / damit man die fugen helm oder fürlage zuverlutiren pflegt/wirdt also gemacht: Nimb ayerweiß sonel dich dünckst das genug sey / zurschlag es in einer Zimen schüssel/vnd nimb ein reinen schwamb/druck das ayerweiß darein/vnd wieder auf dem schwamb in die schüssel/das thu bis es so klar wirdt/wie ein brunnen wasser/darnach nimb stauemel vier lot/ Bolum armeni ein lot/ weißer trugen 80f one rinden zwey lot/sanguis Draconis ein lot/die stück alle klein geriben vnd durch ein hären sieb getrieben/ vermeng mit dem ayerklar/damit beschlage die fugen/oder magst tüchlein darein netzen/vñ die materi darauf streichen/nachmals vmb die fugen legen / vñ von sich selbs druckē lassen/allein dz er gefchebe ebr du es in die werne bringest/oder an feuerst/so heilt solche mirtur fest/vñ die spiritus richen mit auf.

Die fugen zuverlutiren

Litoměřice

1542 – Ondřej Dušík

1547 zde působí část tiskárny Bartoloměje Netolického
- tištěna protistavovská sbírka *Akta těch všech věcí*

Praha – Ondřej Dušík

Ewangelium Ge-
zisse Křysta syna Bozibo podle se-
psani Swateho Mattausse / kte-
rez Erasým Roterodamskay wssirssich slowich a ias-
to swaykladem / pro lepssi a dostatecznieyssi wyro-
zumieni slow a skutkuw Křystowaych ý toho wses-
ho roz w sobie téz Ewangelium wobsahuge / budto
podle literního rozumu / budto podle duchowniho /
w latiniskem iazyku wydal / a Jan wartow-
skay z Martý pro Czechy a Morawas-
ný na Czeskay wyložil.

Przedkem hledayte kralowstwi Bozibo a swawednosti geho/a
tyto wsesky wieny budau won przidany.
Mattaus w Sestemcozdilu. ✠

ANNO M. D. XLII.

Praha - Ondřej Dušík

Swatého Matheuse.

mysl to domníti wo Janowi zieby lechkomyslnay byl. Ginacz gestlize gste to woniem v sebe drziesli / zieby na swe mysli nestalay byl / iako niekterzi lechkomyslni czini / a zieby to czoz gest prwe gisti / potom na womyle kladi / proz gste se tak dawno schazeli na pauffe / a naz gste se chtieli tam diwasti? Zdali gste se proro schazeli / aby ste widieli trztiu zie se kladi wodwierru? Takowaytby byl musel bayti / kdyby nyini sam proti sobie byl / a kdyby se w sferzen ginay wdielal? Ale nemuz wto possdezrieni wzat bayti / poniewadz przisnost ziwota / kterayz gest wzdryzky wedl a wede / wod takoweho podezrieni geho dostateznie wozisstringe. Proz gste schazeli tehdez na pauffe / czoz gste chtieli tam widieti? Zdali czlowieka woblezienego whedbabne sfaty? To gest neprzilezielo k pauffu / takowe sfaty wkazowati tam. Neb ti kterzi woblaziegi se whedbabne sfaty a kmentowe / na zamtych kralow skaych gsau / gestto to na ta mista nalezi / aby kdoz gsau wnich zhoyna a zrozko ssa ziwu byli. A tak mezy takowaymi misto ma newstawiznost / a pochlebenstwi. Kdo gest ziw kobytkami a medem lesnim / a woblatzi se w sferzi welblaudowe / a pafem koziennaym wopasuge se / na takoweho newzrabu ge se takowe domnieni. Ano ani kdyz gest baywal przidworu / nezmenil gest sweho przed se wozeti. Du wod toho mate / zie gest newniel pochlebowati / zie gest w sazen do zialarzie. Ale musyt nietzo welikesho bayti / czemu gste se chtieli diwati / czoz gest was przitahlo tak mnoho napauffe? Czemu pat chodili ste se diwat? Zdali proroku nieyatemu? Neb

Kozdil. XI.

Neb woni skuro za wobyzcy na pauffu ziwot swug wedau. Wotom giste newoklamala was nadziege. Neb gste widieli / ne toliko proroka / ale nietzo wysssho nezli proroka. Ten gest wo kterem dawno prorokowal Malachyass / zie ma przedchudze bayti Messy yssu / kdyz giz przichazeti bude / a zie ne toliko ma skrze swe prorogtwi woniem na dlahy zias przed tim prze powiedieti / ale take zie bude mozy prstem nan zblizka wkazati. Prorogtwi Malachyassowo gest toto / hle / pray / posylam andiela meho przed tebau / aby tobie kdoyz budeš miti przigiti gestu prziprawil. To wam za gisto prawim / zie takowa gest Janowa wywayssnost / zie ziadnay ztiech ktere gsau zieny porodily na swiet / neni wysssi nad nieho. Ale wssat koho nyini mnozy drzi za menssiho wkazani Euangelium / sam gest wietzinezli won. Neb won ne przizikal toho zdawna swaym mylnaym prorogtwim / zie ma przigiti Messyass / ale kdyz giz przichazel / wkazal nan k tomu kazel zie gest giz przisillo kralowstwi nebeste. Az do tohoto ziasu zialali gsau lide wzieni nebeste / ktere hoz podobienstwi przedesla byla na przednich swataych wotzych / a wo kterem prorogy pod iakymy przikrytim przedpowiedieli gsau byli. Tak gest Ja nyini zbudil lidi k tomu aby se dali w ewangeliske wzieni / zie wod poziatku kazani geho / az dorohoto dne / knies mu skrze nasylnan wiru protiskagi se / gestie hrzissti zy a pohane / k tomu chiegnie nebo nechdiegnie mozy ge mezy se rozchyragi. Nechti dele wodwrzienti wod nieho bayti / nechti dele drziani bayti wznamenich a podobienstwich stareho zakona / znagize zie gest przizioswiectlo Euangeliske prawdy / a zie gest przed

c rufama

Litoměřice – B. Netolický

Alta tiech wssch wiecij
které sau se mezy Najjasněgšim Kníže-
tem a Panem Panem Ferdynandem Římským/
Vhalským/Ceským zč/Králem zč. A některými z Starých Osob
panského/Rytířského/a Městského/Království Českého.
Léta tohoto zč XLVII. zbiehly tuto Wytisšene.

Jaké gest se od Někter-
ých Osob w Království Českém
Spuntování proti Najjasněgšimu Knížeti a
Panu Panu Ferdynandowi Římskému/Dher-
skému/a Českému zč/Králi. Inffanthu w Hy-
panij/Arcy Knížeti Rakauskému/Margkrabi
Morawskému/Lucemburskému/a Slezskému
Knížeti/a Margkrabi Lužickému zč. **Léta od**
Narození Syna Božího Tisícého/Pětistě-
ho/Ctyřicáctého/Sedmeho pod přičinau
Mandátu od geho milosti Královské té
hož Roku wysleho/stalo. A jak gest se
to s počátku až do konce dalo/a jaká
sau wřech wewssch gednání toho
Roku psání wysla/ y aušně
promluweno bylo/to wssě
pořádně prawdivě/
slovo od slova w
teto Knížce se
nayde.:

1547.

Praha – B. Netolický

Acta aller

handlungen / so sich zwi-
schen dem Allerdurchleuchtigste / Groß-
mechtigsten / fürsten vnd Herrn / Herrn Ferdinan-
den / Römischen / Hungerschen / vnd Behamischen rē
König rē. vnd etlichen personen aus dem
Herrn / Ritter / vnd Bürger Standt /
der Cron Behaim / des vergang-
en 1547 jars verlossen.

Ausz Behemischer in Deutsche sprach
Transferriert / vnd Gedruckt.

1548.

Litomyšl

1505/06 – Pavel z Meziříčí (od r. 1516 používá podpis Pavel Olivetský z Olivetu) – do roku 1531

Do roku 1518 jediné místo s tisky Jednoty bratrské

1534-1545 zeť Alexandr Oujezdecký (1549 odešel do Polska),
1565 doložen 1 tisk v Litomyšli – držel Olivetského
tiskařskou tradici

1580 tiskárnu kupuje Ondřej Graudens – postupně opouští
bratrskou tradici, tiskne jezuitské polemiky

Litomyšl- A. Oujezdský

Litomyšl- A. Oujezdský

tať Krysta wšedce přygma / gey také y před Lidmi slawil a po
ctil. A toho nabyt očemj Krystus prawj. Kdo mē wyzna pō
Lidmi. Wyznámē y ya geho před Otcem swym y Ladely Nes
beskymt: A protoz Apofftol prawj. Srdcem se wēry hrawedl
nosti / ale wšty bywa wyznámj špaseňj. A kdoz tať Krysta štr
ze wjru wšedce přygma wšne wyswēdēj / wyzna / oslawj / za
se nestydy. Takē genu nato Krystus swēdectwj swē Křest / a
wil. a Poslom swym námjště swem poručyl. Aby tymj swēd
twjím swēdēly / že genu Duoh štychy odpauštj / gey wčak
nost Krysta Gejše / Smrti geho y wšeho dobrého / coz on
slawyl přygma. A to gménem Trogice Swate / nadkerēz nō
wētšjho a pewněgšjho nenj wewruge. Tak aby Krysta / gē
swého wykupitele a špasytele požywal. Protoz Krystus prawj
Křtjti wērycy: Gistē byt natē žiwē šredcē wjše došti bylo / a
štnj wyznámj přykřtu byti nemelo. Apofftole štyz Lidē a nes
gūz šredcy a myšlenj Lidštych / newēdeliby koho křtjti / a Kry
stowu poručēnj došti by newčynili: Protoz wēr ty yak chēš
Srdcem / třebas Wjrau wymyšlko twych pod Oblaky Ljta
Newyznašli podle Kžadu Božjho špaseň nebudeš. A to wšse w Cyrkw
Krystowē a odposlū Krystowych. Neb ginde Duoh nepřyk
zal byti požeňnānj y žywotu nawēcnoš / nez w Cyrkwē swē / a
swēdectwj y sluzebnošty swych žadnému neporūčyl / nez posl
swym. A toť gē to pgymanj / wēzboru genuz / ty se pošmyraweš
Powažyž gestli jako Mnichj / neb Geptissek do Klāštera. A ne
nālit zpřykāzānj Krysta a zpřykādu Cyrkwe Apofftolške. Le
tobē newērnēmu / kterēmuz šnad žadnā Pjšma došti newčynj /
neb wām swobodnym Bratřjím šnad přygmanj toho / kōb
rēmu swēdomj nenj potrebj / kēryž se hned s dobrym swēdo
mjm rodjete. A tať am Krysta nenj wām potrebj. Co pak přy
te Kapitole naposledy Grāgorēš / že mnoho gich kēlo gūti

uhy got godine wozny

před zborom gich málo gde zē. Newjm kam chēš aby šli /
Leč chēš aby mezy lidmi nebyli. A neb š Swēta wyšli / ale toz
hoť Apofftol nawelj. Ale co plamo tobe to wklazowati / nez rad
š / tebe nechati / podle řeči Pana Krysta / křtycho. Tēchte gich
šlepjē šu zē.

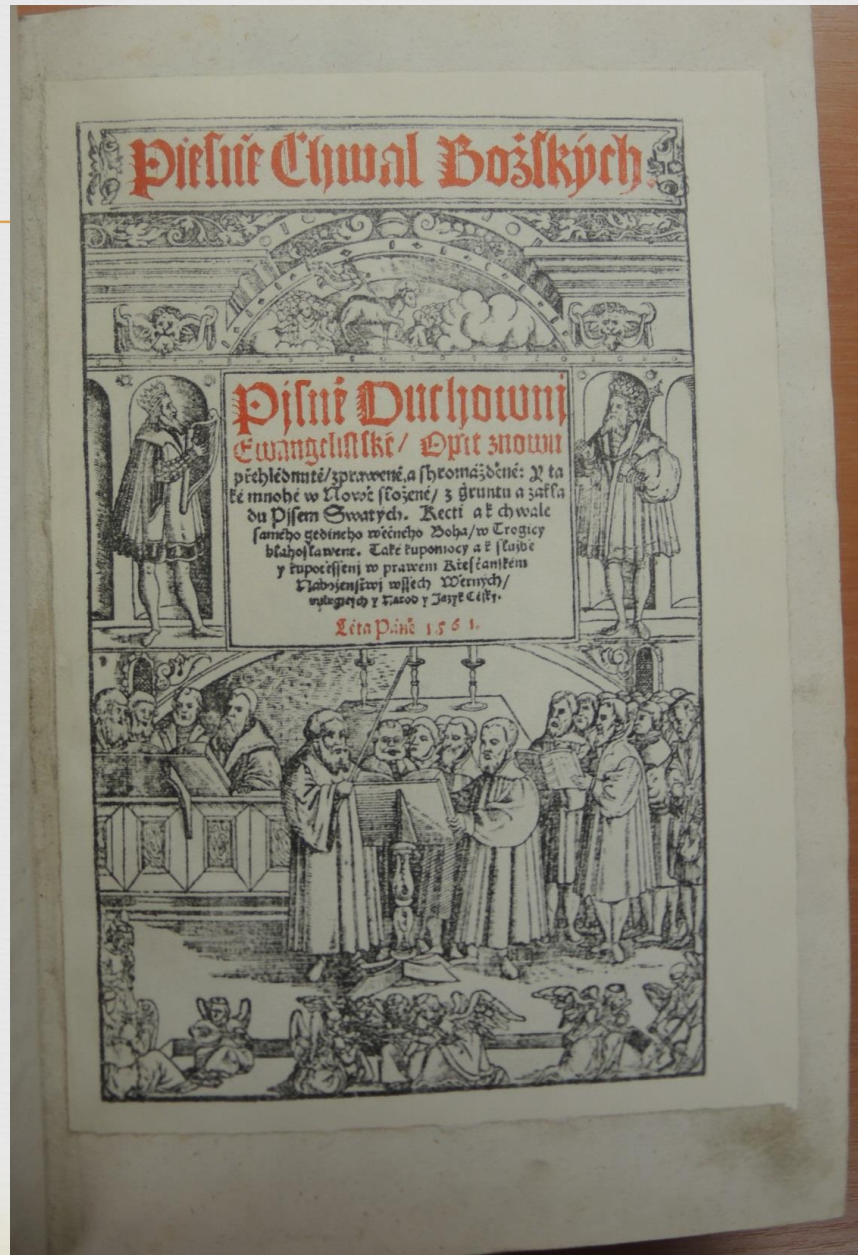
Do lednj přycywu kladēš mcho Bratr

že bych to wčynil kownoli Cjlowēku šwagru mēmu Wol
A tu wēdeš Pjšmo Apofftola / kōy bych se Lidem ljbiti
nebyl bych Krystū Sluzebnj. A že Pan Duoh rospřylj
tech / kēry se hledj ljbiti Lidem zē.
Protoz přycom wēz / že mi dražšj gest má Duffe / nežli w
Lidē. A newāžymē gū sobē tať lehce / abych kownoli a kly
Cjlowēka / y Tazmlegšjho přytele / mēl se kam vchyl
ššodē Duffy swē. Ale hledjm podle Boha tať gū opat
kōhuj / nalyēp zdaru Panē rožumjm / abych gū zylkal kwe
šwagru swēmu / Protoz / y wroms omylne zprawen / že bych kowno
šwagru swēmu k Bratřjím přystaupil. A ya newjm wjli
on com ēy newj / abych ya dozboru chodil. Ač y wrom bych
newmoho zhēššl. Neb tať Swaty Pawel prawj. Geden kaž
by hled se ljbiti Bljznjm swēmu wodobrē: To krátce přytēch
w rymāch / kterēz yakoz sem prwē powēdel / negšū prawē přy
kāzānj mcho k Bratřjím / nakterēz proto sem Odpowēd dāwal
Abch wklāz / že prawdy wšobē nēmagj. A naplnil řeč Swate
do Dawla / křtowj w j Ka. Kteroz o šalešnych wčyteljch
křtowj / že šu mnozy / a harmonikwnj / myšlj šwondcowē / gumj
to nly žacpati Wsta:

A žuro tē gū tobe chēy šam odšēbe prwdu ožnāmiti. Proč sem
k Bratřjím přystaupil / a tebe y tobe podobnych se puštil. Že
kownoli byl sem Owce twā / ale wās je šte Wley bal sem se / aby
š / mne newdāwili. A to buđ ale Ošna Kapitola křwym pēda

Šamotuly- A. Oujezdský

Šamotuly- A. Oujezdský

o Pracovním Životu Pána Krysta:

Boží bázně/watowal se hříchů
šazně/y wšseluže zle twarosti/
žiw gja swate y wštednosti.

¶ Tez owotce tady Boží/ strže
něj se milost mnozí/ pokam za
hřichy úně/dary Bohu obětuge

¶ Ty gmiž Báh nepohyda/ ale
mle zachutnawá/w bolestnem s
dece straucenj/w práci w postu y

w kwylenj. ¶ A Syly swe zmu
žlosti/pokory trpěliwosti/w do
browolněm wždy nesen/ kážně

az do wšmecnj. ¶ Toť praw
da Stamu žiweho/nerukau učně

neho/w žiwotu wnitřnjm zewně
třnjm/ sřkaj se rozličnjm wně
njm.

¶ Maudrofti Boží pře
dwně/zdarčiw rozličnjch slože
ně/ powšslech Božjch wywole
njch/w gednu bromadu snes
njch.

¶ Wněz slawa Boží s
škapila/přediwně ho naplnila/č
teřněmu přebýwanj/s lidm w
gegich obecwanj.

¶ Doněbož
dy se zbíhali/č počtē Boží wšs
tini Swati/ tu z Božjho smilo
wánj/nabywali pozehnánj.

¶ Ži
wota rodu nowe/ w podobnost
obrazu geho/wšlj swatosti y mi
losti/č naděgi wěčné radosti.

¶ Budiž tobē Bože chwála
žeč tñam přisla swatá prawda/
žiwota spasy redně/ Krysta člo
wěka noweho.

¶ Kryste rač
wnás přebýwati/nám w sobē přj
bytel dáti/čť gšauce s tebat w ge
dnoteč/paseni sine wt wěm žiw
o.

¶ Amen.

Chwalmež Oece nebeskeho. C ij

Křta č Uebi nowá
žiwá/od Boha špa
jenj daná/gestie Ky
stus w swem žiwos
tē/čteryz to wedl w

tomto Swětē. ¶ Genz se káže
w swatém Ctenj/wšsem lidem č
gich ošwecnj/ aby poznali cestu

šwe/žet Božjm negšau podobně.
¶ A wčyli se odněho/ wšsemu což
chce Otec geho/ w Naděgi tež

lybeznosti/ powšřawali č sprawe
dlosti. ¶ Oni se Boha wždy
přjdržel/wšle geho neopušřel/

y wrom kdyz mu dobře čimš/ ta
kē kdyz gej bez winy zbil. ¶ Pln
gja geho milowanj/ wjry bázně

do wřšanj/ dachem wraucym šna
žně ho čnl/ šedem wsty šturtem
šlawil.

¶ Wšřeko čynil w ge
gměnu/modlitby pšřt y pokřonu
bdē w každem šturku y wšlowē/
byť wšše bylo č Boží šlawē.

¶ Hody Boží držel šlawně/ s za
šřupy chodjwal nanē/ dary Bo
žu přinášřege/gimi bližnj našy ču
ge.

¶ Jáž radně milowal šebe
tať tež y wšřecky bližnj šwe/ zle
přitnich nenawidel/w dobrém ge
wzředati hledēl.

¶ Wrom Star
ššim swým byl poddanj/gša Pá
Nšřte dokonalš/pro gegich ne w
melošti/ neodgimal odnich gich
cti.

¶ Pro tať welškau pobo
žnost/trpēl odmnobych nelšboš/
posmšch y wřřhánj/tauhawych
pšřinj zřiwánj.

¶ Nezy Boha
bogjčmi/a gej wždymlu gicšmi
chowal se hnd od dětinjš/wj/přj
žen byl zřych rowaryšřtwj.

¶ Poddan byl mocy bezbožně/ ne

D iij.

vřjwal swobody swē/ wšřei gim
dal což bylo gegich/ vchazj wal
před zřostj gich.

¶ Pro wšři
Boží wšře trpēl/wrom pokognē
tjše se mēl/pomšty zákona nehle
dal/sprawednost šwau opaušřj
wal.

¶ Žiwot swāy šuprac
wánj/wyřdawal bližnjm č šlawe
nj/žiwotšm gegich prošřjwal/
šam wšwem nedořtateč mšřwal.

¶ Žádneho žlym ne wřžel/ č hně
wu ničjmž nepopaužel/ přjřlad
byť wšřeho dobreho/ křěmž w
zburowal každého.

¶ Čistoty
pšřně ostřjhal/zšē žadošti nezřlo
zowal/ přjžen byl wšřech zřych
twarěnošti/wwodilšřtud swau w
žnostj.

¶ W Swětšē wěcy se ne
řawal/ bohmyšřny žiwot milo
wal/ bez těřšnych pēcowánj/pšř
len gša Bohu šlawenj.

¶ Swau
pracy č šřatkau se žiwil/čřžžo
sobē nesobil/ pod žadnau swau
sprawednostj/wšřel chudym es
milošti.

¶ A zřoho což č šřu
žnostj/dawano bylo žmilošti/ne
řad toho šam wřjwal/ni pokřadu
šřeomážowal.

¶ Prawdē wy
řawal šwēdectwš/ před každym
bez pochlebensřtwj/newinneho za
šřawage/winnē wřmluwna ma
ge.

¶ Čak čimš y každē křiwde/
žadněmu wnj nelahode/aby se ka
ždy ponjřil/swým bližnjm tež mi
lost čimš.

¶ Nezy Bratřjmi
nesočil/dobře gedněch č dnuhym
nosyl/každā tēč geho maudrošti
šlawila č Beateřte milošti.

¶ A
gša Kralowšřeho rodu/wywo
řil sobē chudobu/nemage šweho
děditwš/byřel č šřatkau swau

w podnjřřwaj. ¶ Wrom tu čest
chwalu obdržal/ze posřatē ne po
šřapal/nezřadal zemřřych dědic
twš/hledal Božjho Kralowšřwš

¶ Pln byl každē spravědnošti/a
wnj wšřj milořřtwosti/wrom k
žeti za hřichy našře/wřal y šam w
wodil naše.

¶ Tuť wšře bylo do
řonaleč/w prawořti a w prawdē
dareč/ w zewnětřnjm wnitřnjm ži
wotu:nebyřot žádneho hřičhu.

¶ Čoť ten šřauž wněz se zřěhnu
ti/magi wšřěctni Boží Swati/
za čřl Bohem postaweny/ běžjž
křěmž každy wěrnj.

¶ Aby w
Kryřtu gša naležen/w žiwote ge
ho byl šřasen/ od wěčneho hně
wu Pšře/ přjřel č wěčné Boží
šlawē.

¶ Čeb řdož čhtj byti šřa
seni/yakš geřš Boží wloženj/mu
šřē žiwot swāy mēnitj/a Kryřtu
podobni byti.

¶ Kryřte rač wnás přebý
wati/ten žiwot swāy wzředřawa
ti/ posřwēl wšřeho y dokřney/č
šlawē swē nám dopomāhej.

Čmňj den po narozenj: č C is

A

y prawu gmež wšřic
tini šřiwu/Pána Ge
žu Kryřta/wzřřawa
gice mu wždy chwā
lu/neb wněm plnoř
řost čimš.

¶ Nezy Bratřjmi
nesočil/dobře gedněch č dnuhym
nosyl/každā tēč geho maudrošti
šlawila č Beateřte milošti.

¶ A
gša Kralowšřeho rodu/wywo
řil sobē chudobu/nemage šweho
děditwš/byřel č šřatkau swau

K iij

Litomyšl- O. Graudens

Grownánj Wýrn
a Včený Bratřj Českých /
který sebe sami Zákona Kristo-
wa giný paťge Waldenský mi/gi-
ný Boleslawští mi nebo Piřhar-
dy gmenug ý/w
němž se ogegich oddělený, nestálosti a wr-
tkaivosti a některých bludných artyku-
lých wypisu ge २२.

K lepššýmu wyrozuměný w způsob
rozmlauwání pro sprostný Lid se-
psané a wúbec wydane škrze:

D. Wáclawa Šturma
z Leyna Horššowského.

Wytisštěno w Holomouci
Andresa Graudence / Bětha Pánie

M DLXXXII.

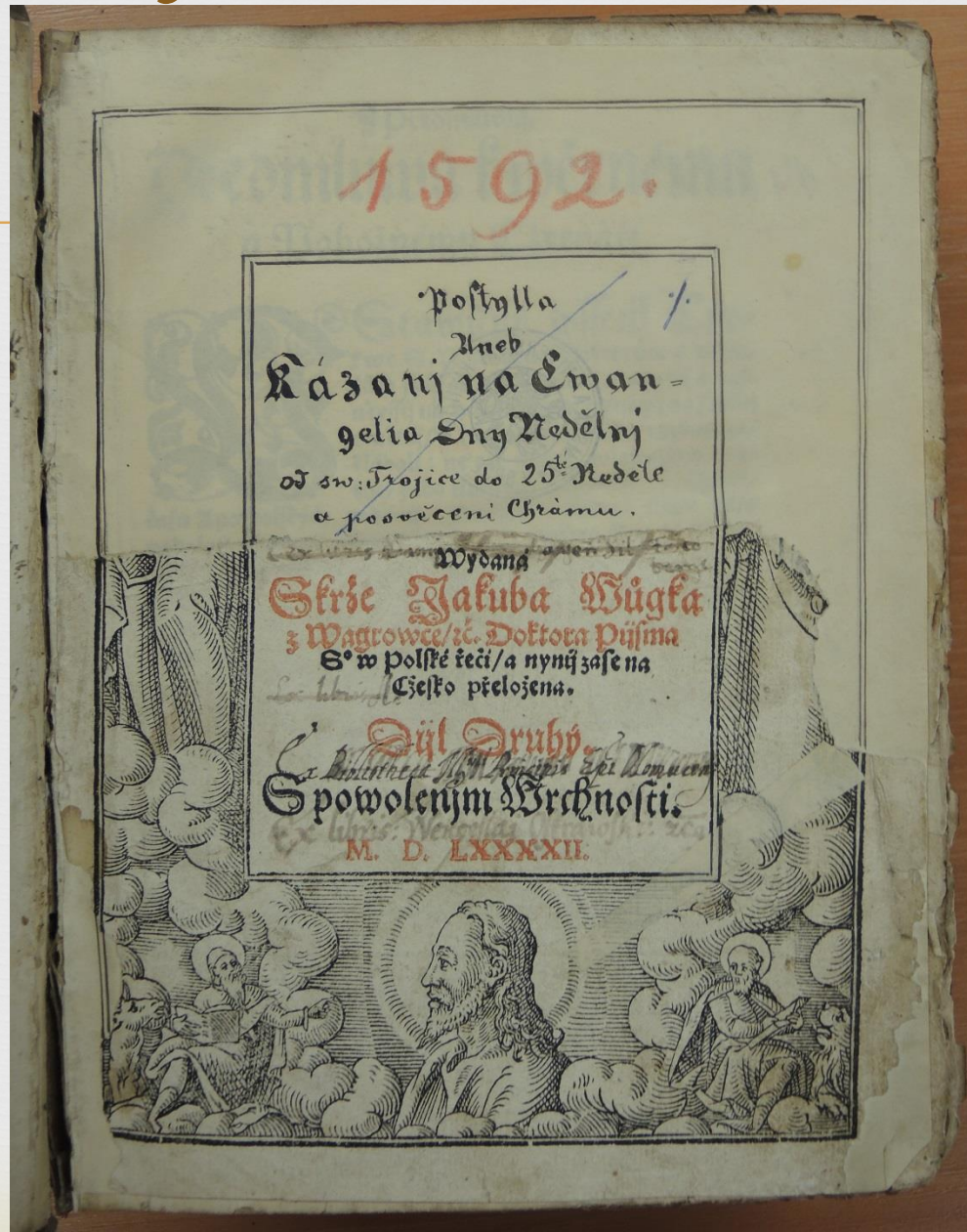
Litomyšl- O. Graudens

nij mnohých Osob. A my gich proto/ že z lidšeho v
stanowenij gšau nezamýtame/ Edyž se gediné gijmi pra
wde slauzj/ kteráž w Pšijných Swatých zaklad swüg
má. Jakož y o těchto sluzebnostech w Pšijných se na
lézá žc. Májeli wěššj nestalost nad tuto/ při Bra
trůch wassjch nalezena byti/ newjím. Ueb při počátku
wyzdwijenij gednoty swé/ sedm Swátostj byti pra
wili/ a ty wššecy Kněz weliký a Biskup swrchowany
Krystus Gežj's ustanowil. Potom neminulo tomu
Třidceti Leth/ hned tomu tuze odpjratj počali/ a pra
witi / že gšau toho někda nemluwili/ ani nepsali / ale že
wždycky gšau to zgewně wyznáwali / žeby toliko dvě
Swátosti wššem k spasenij potřebné Krystus Pán v
stanowiti ráčil/ gine pak žeby od Lidj/ z lidšeho vsta
nowenij ustanowené byly. Zase opet/ prwe než Cty
řidceti Leth pomínulo wčiti počali / že žádnj Cžlowěk
Swátosti gest nevstanowil/ ano že ani vstanowiti ne
mohl a nemáje / než toliko sám Pán a Buh Krystus
Gežj's. A gestě mezy tujm nacházegj se Kancyonali
Bratrů wassjch/ w kterých též Sedm swátostj piigj
magj a byti prawj/ ano y z Pšjma S^o dowozugj /
Yako w Kancyonalu Letha Páně M. D. XLI. tiššer
ném w Starém Městě Pražském/ strze Pawla Sewe
ryna z Kapj Hory / w Pšjnu o wššech Swátostech/
w Listu G. xvj. w té Kancj pořad wyčjtajj wššech
sedm Swátostj/ počna od Kětu S^o/ potom zawjra
gy takto: Sedmá swátost Olegem nemocných mazá
nij/ o němž S^o Marka prawj Čtenj/ kterak Apossto
lé mazali gšau mnohé nemocné. Jtě. Swatý Jakub
napsal/ že Edyby kdo z was nemáhal/ aby ten kněze zbo

ru Božjho powolal/ byt gey mazali nad nim se modli
li/ waz každý řeč geho/ modlitba wjry vzdrawj nemoc
neho. Tomu toliko nechťj/ aby ten Oleg od Biskupa
mocy slova Božjho poswěcowán byl / To yak rozu
mně činj děti sauditi mohau. O tom w též Pšjnu tak
to piššj: Ale Olegem od Biskupa zaklínaným/ dopo
russenj často chowaným / poslednj mazánj / we čtenj
Krystowu nemá založenj. Ueb ani Krystus/ ani ge
Aposstolé/ vřawili gšau mazánj takowé/ Krystus ho
newydal/ ani požjwal / w tó nám zgewně přjklad dal.
Až potud w té Pšjnu.

Třetj mluwice o mocy O mo
cy a
Swátosti a pšsobenijm gich w Cžlowěku/ někdy pra
wij že Swátosti gšau žiwé / a že dáwagj nowy rod a pšso
benj
hřjchůw odpustěnj / a že gč ge Krystus na odpustě
benj
nj hřjchůw wydal. A též / že hned weliký rozděl gest
Swá
mezy Swátostmi nowého a starého Zakona / O tom
ostj
w Spisu proti Lileckým/ w Listu xv. J: takto mlu
le wj
wij: Ueb kde gšte wy (totjž Lileckj) w spisu wššem/
smysl swüg bez důwodu Pššem Swatých položili/ že
by Swátosti byli mrtwé/ rodu nowého nedáwagjce/
a žeby toliko samo slovo žiwé bylo a znouu rodilo.
Tehdy my/ abychom při tom omýlenj wšše vřazali /
položili gšine smysl náš tento / že yakož slovo znouu
rodj a k spasenij přiwodj / tak y Swátosti spolu slo
wem to činj / w swém řadu a w mocy Krystowé. A
na to gšine y Pšjmo Swaté přiwedli / a ne na to žeby
Swátosti samy z sebe žiwé byly/ takto: Aposstol S.
Pawel mage ducha Krystowa přitom/ rozdělneho od
was starššjch z Hory Lylecké/ takto o Swátosti Kry
stowé/ totjž o Kětu k Týtowi w ij. ka. pišše: Spa

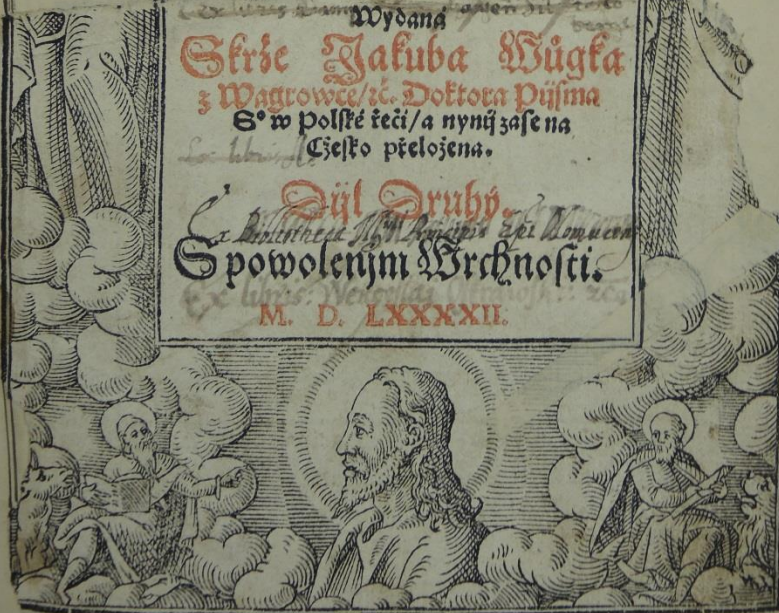
Litomyšl- O. Graudens

1592.

Postylla
Aneb
Kázání na Ewan-
gelia Dny Nedělnj
od sw. Trojice do 25. Neděle
a posvěcení Chrámu.

Wydana
Strie Jakuba Wügla
z Wągrowce, ic. Doktora Pysma
S. w polské řeči / a nyní zase na
Ciesko přeložena.
Díl Druhý
Spowolenym Brachnosti.
M. D. LXXXII.

Litomyšl- O. Graudens

¶ Neděle Třetí

a proto nás tak milostivě přigímá, abychom všykni
 k spasení a blahoslavenství věčnému přicházeli. Pře-
 bližujeme se (pravím) k němu/opustíc prvních nás život/
 strze pravé pokání: A napotom samau wuli geho spra-
 wovati se hledme. Což gesli se od nás jakožto poslu-
 sných Otcy bude děti/ owšem je potom též/ od milosti-
 weho Spasitele/ jako wěrneho Pastýře na geho rama-
 nách/ do onoho věčného Otcince, to gest Krá-

lowství Nebeského/ přeneseni
 budeme/ AMEN.

¶ Neděle Čtvrtá po Swatě Tro- gicy/ Ewangelium Swateho Lukáše/ w VI. Kapitulo.

Neděle první po Swatém Duchu. Budte
 1166 na Pouti Trogic

po Swatě Trogicy.

XXVIII.

Děte milosrdný/ jako y
 Otec wás milosrdný gest. Ne
 sudte/ a nebudete sauzeni. Nepo-
 tupíte a nebudete potupeni. Od-
 pauffte/ a budeť wám odpustie-
 no. Dáwte/ a budeť wám dá-
 Mat. 7.

no. Njru dobrá aplnau a natlačenau a wreho-
 watau dadít w luono wásse. Tauž zagisté merau/
 kteraž mčrti budete/ bude wám odměreno.

¶ Powědel jim také y podobenství / Zdalí ^{Mat. 7.}
 může Slepý/ slepeho wěsti: wšak oba do yamy ^{Mar. 4.}
 vpadnau. Uenij Přední nad Místra/ Ale doko- ^{Jan 12.}
 naly každý bude/ budeť jako mistr geho. Což pak
 widíš mru w oku Bratra swého/ ale břewna kte-
 réž gest w oku twém ne znamenáš: A kteraž mužes
 říci Bratru swému/ Bratře/ nech ať wywrhnu
 mru y z oka twého/ Sám pak w oku swém břewna
 newidíš: Pokrytce/ wywrz prwe břewno z oka
 swého/ a tehdy prohlédnes/ aby wyňal mru z o-
 ka Bratra twého.

¶ Wyklad.

Je summa Clowěku Křestianskému/ k spa-
 sení toliko okřiči se a wvěřiti dosti není/ nybrž Pořadek
 nadto wstřihati se od zleho/ otom gsme od pa-
 matky Swatě a nerozdílné Trogice/ až do dnešní
 Neděle sobě rozgímali: A to příkladem onoho
 Boháče: Zase oněch pozwaných k Wěceri: potom oněch
 Trogicy
 dneš

Litomyšl- O. Graudens

Antholitské Složy

a vysvětlení / na List a Psaní Pre-
dykantů Lutheránských / Sekty Ubiquitáské a
Profesorů Thubinských / kteréž k Řeckému
Patriarchovi do Konstantynopole poslali.

Nyni z Německé Řeči na Če-
štinu přeloženy.

K tomu

Správa gista a pravdivá z Kon-
stantynopole od Jeremiáše nynějšího Patri-
archy / coby on y wsecky Cyrkwe východní
siney Mleli o Articulích Konfese-
sy Aulspurské.

Edono J. H. mi ae R. v. s.

II. Thimot. III.

Nemaudrost gegich žgewna
bude wšem.

Wytifficné

S powoleným Wysocé Důstogného
w Bohu Otce / a Oswięceného Knížete a Pána / Pa-
na Martina Arcybiskupa Pražského / zě.

W Litomyšli / Léta 1585.

u. o.

Litomyšl- O. Graudens

Předmluva:

Swatě paměti Otec S. Kzehoř/toho gměna ríš.
Neyvyšší Biskup Římský/a Nášto držící Pa-
ně/Otcowšy se k tomu Městu naklonil / Potlad
swág hogný otewěl / a Darmi welikými ozdobil a
poctil/wyhledá wagíc takowau naklonnosti i při tom
Městu/aby yakož předesse wždycky w čistotě pra-
weho Naboženstwj trwalo / tak aby ani na wěky
od společnosti Cýrkwe Swatě Křestianské Říms-
ské a Katholitské (bez kteréž gisté Spaseníj není)
se neoddelilo.

Tyto wšsecky wěcy mnau sa-
hauili / že tuto na pohledeníj chatrnú z prwotin
swých prácy Wassým milostem oddáwám a offe-
rugi/Pán Bůh wšemohúcy rač gi milostiwě k swé
cti a sláwě / k rozmnožení Cýrkwe swé swatě / a
k spaseníj wšsech nás obrátiti. Týž Bůh Nebeský
rač Wassým milostem a wšsemu tomu Městu sla-
wnému dáti swé swatě požehnáníj / milost / potog /
a ducha setrwáníj / y prawu v wíře Swatě sta-
lost až do skonáníj.

Dán w Lithomyšli/Den pa-
matný S. Wacslawa / nasseho milého Dědice
Českeho / Kterýž pro Wáru Katholitskú
neodporowal Krew swú wycediti/č.

Lětha 1585.

Gloza a Wenklad krát- ky/na List neb Psaníj Luteránských Predykantůw/kterýž se Vbiquitarň gměnu gů/Pro- fesorůw Chubinských/kterýž Patryarchowi Konstantynopolitánskému poslali.

O Byčeg ten se zachowáwá v wšsech Lidj / že
ptigmauce od někud Listy/če se neyprwe Tytul neb
Připis/Potom pak Datum a podpis/ Neyposleže sa-
mý List. Ten pořádek také y yá tuto zachowati chey w
glozyrowáníj Listu gednoho/kterýž Predykanti Luterán-
skíj z Chubingu / Sekty Vbiquitánské nedáwno poslali do
Konstantynopole k Kzeckému Patryarchowi / a ted nedá-
wno od tohož Patryarchy zase jim odeslano s podpisem
wlastných rukau týchž Predykantůw.

Připis neb Tytul toho Listu / Kterýž Predy-
kanti Sekty Vbiquitánské k Patryarchowi ode-
slali gest takový.

Neyswětěgššymu/Welikomocnému / a Oswěčené-
mu Knížeti a Pánu / Panu Geremiášowu Arc-
cybiskupu Konstantynopolitánskému/Wowé-
ho Říma a wšsech Cýrkwíj Kzeckých Patry-
archu/w ge° Swatě Kuce s wctiwosti k dodáníj.

V Kji tomto Připisu / Kterýž Luterán-
skíj Predykanti dáwagů a připisugů
Patryarchowi Konstantynopolitán-
skému se nachází / Neyprwe k bedliwé-
mu wważeníj to slowo: Sanctissimo, Neyswětěg-
o

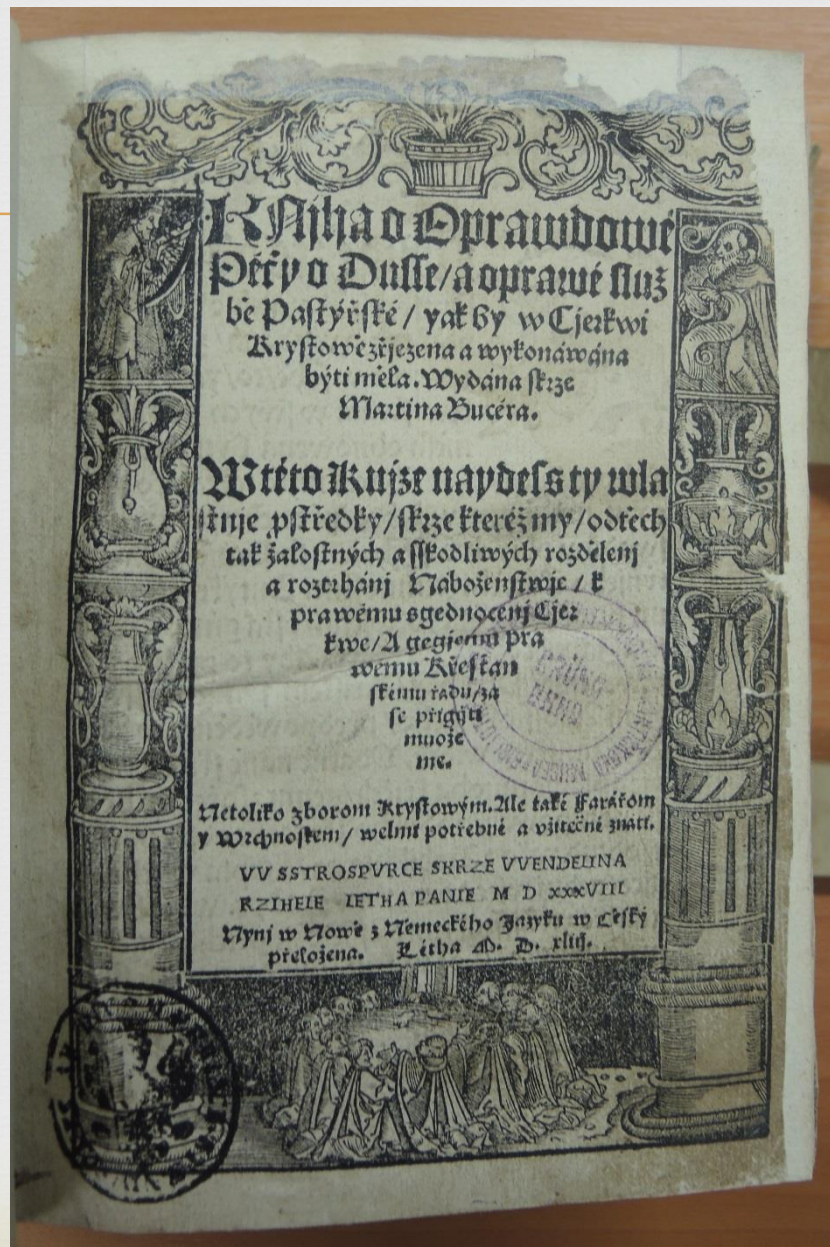

Mladá Boleslav

- ❧ Tiskařské zázemí Jednoty bratrské
- ❧ Předstupeň činnosti ivančicko-kralické tiskárny
- ❧ Část tiskařského materiálu z dílny Mikuláše Klauďyána
- ❧ Klauďyán působil jako korektor v Norimberku
- ❧ *Knihha lékařská* – Norimberk 1517
- ❧ *Mapa Čech* – 1517-leden 1518

Mikuláš Klaudyán

Mikuláš Klaudyán

Knieba lékařská kteraz slo-
zve herbarzta neb zelínarz:
zvelmi vziteczna: z mno-
hych knieb latinskych,
y zskutecznych pra-
czij zvybrana: po-
czina se stia-
stnie.

Mikuláš Klaudyán

ratolestech syroty & Terewdawie podobne. Prut ma wysoky. yako Wlasly kopr. smnodymi ratolestimi. A swrchu okrublosti ma. yako Kopr swietem. a semenem.

¶ Mocy prwnie zabrziewa. natrzetim stupni. a lussy nadruhe. Horzkosti swu. Ewora korzene zacpanie wnitrznie od wiera. Mocy s talowem. a s wlkostimi lepymi kosmatymi hrubostimi zene. Mocy swu zwlasstnie. gedowatostem odpiera. A naranu z wstiniu hada sstiera pawauka. sstnie weidy. wlozeny korzen. wen ged tahne. Tez y blizy moerne a pryskayze. Tu bylina Gellen gi. Eby ma roby swrcy. Protoz roh Gelenie ma moc ged zabanieti.

¶ Boho wytekly pes wkaufly. Warziti korzen s semenem. ato piti. przipoctak neli by se wody strachowal. Dusstno kasslawy. natrageti Ewory. korzene Gelenie. Horzce Boblu zazwornu. Anglicy. A toho nane. coz by wozel trzmi prsky zapigeg piwan.

Capitula. CIX.

Castier Arabsky.
Draguntea. Latine Sarcocolla. Niemecky winterbliz. Wiesly a mansly. Wiesly slowe Aaron ale mocy pradsky. wlelych roske. Listi obssierne trogerohe. prut zabawy. swrchu go brozen s zmy czerwonymi. Oniem dale platu sedude. T. twary Swaecho Jana.

¶ Wiesly nahorach roske menszym listy. prut s ratolestimi. dwogeloketni chci ostre a horzke. obniwoho przirozene. Mocy stieragicy. prostupagicy. porentagicy. wteragicy. wyslechuwy. hrubo y leptowlkosti. wprsedch. zio zaduch gest. zacpanie yater. slem y ledwly otwieru. Rany wrcy y zlecroz gubawcy wno se wzjedowani. ne

ci sfoty a postworny tiela. stiera. sstini li cistiy. Warostliny ziera wno se. a wstrzewach studenowlkosti. rozpanstie a wyhanie.

Capitula. CX.

Chlicze Wlaska.
Latine Drusus. Gest sro mek Boblaw. mnohe ratolesti wydawage. s yahodami czerwonymi. podobnymi. k Trzestniem. Geho

Zist.

XXXVIII.

zpuosob gest. mezy horzkosti a studenosti. wprostredku polozeny. Alle korzen Ehorzkosti nachyleny. Korzene a semene wolekarsstwie wstowagi. w napogi s currem przigacy. dussnosti napomaha. kamen lomi. a wen gezy zene. Dienohorzkosti. y zensku nemoz wywodit. Prach Korzene gehu. rany hogie. a zawiera.

Capitula. CXI.

Adie korzen cze
sky. Latine Biforta. Niemecky Loterwurz. Dwoygi gest. Gedna slowe natrzim. a latinie Tormentilla. a nebo Consolida rubea. Wlelych roske. korzen ma yako palez czerweny. s kosmatymi. Ratolesti tonke slsticzem malym. nafedmero rozrzesanym pausstie. Kwieteczko zlute. Korzen trply swrastugicy. A protoz fawdie se byti. przirozene studeneho a sucheho. zemnateho. natrzietim stupni.

¶ Gina gest. gestio ma listy dlube sstioke. blade yako Kosky sstiewit. Ale listy swrchu zelene. a zespod pobielawne. Prantie wysoke. loketnie. a swrchu Ewora podobnate. bielosti. wchomaci. k wyssly ma. ho prsu wydawu. A

ezen weliky stoczony naczewony. yako Kosatez czerweny ma. A nalukach yomieslech motrych roske. korzen tak. trply. A tak obadwa. gsu mocy y przirozene gednostayneho. Tez. Natrzim za da se byti trpcezgly.

¶ Mocy gegich druba gest. swteragicy. prauduchy. wtrwzugicy. a posylngicy. plodu. aby se mohl donesti.

¶ Wsecky roky Ewre. budco stzewonie zenske. ranne. znohu. a gine. s bielke smieseny prachy. a Gum arabicum. a oblozena tiem miesta swaluge.

¶ Wuoctie s Boriandrem. Korzen warzeny. a tiem horzym topenice polita. a nazaludek wlozena. Dawenie. horzkosti. A zmdloby zaludka przysle. zassawuge.

¶ Wwinie czerwenem. s Benedyktem warzeny. s studenosti tracenie zbu. ene. wklada. Tez tiem aby topenice polita. a nazaludek wlozena. aby byta.

¶ Aby zena donesla plod. brzicho doley sly. kwozdwym olegem mazati. a prachem posypati. A nato miechyrz suchy. Wepzrowy wloziti. y prziwazati. nane.

¶ Rany swaluge suchostiy swu. y Ewre swawuge. wysussuge. hnilosti. Diewo. nie prachu gehu. wmor. Srdce. zachowawa. odnakazenie. s miesyet. s horzce. a s Kuru. wwinie przigimati. obogi. Korzen. Penotrze hogi. a swaluge. prolcicy. wpykly. wloziti. Warziti. a przipawowati.

Capitula. CXII.

Adie Trank
sky. Latine Ditta aurica. 3ky. Haydnisch Ww. Kraut. Wba. ech. a wlelych roske. Przen kosmaty. stery. prut puol drube. loketnie. ranne. unawostly. swawwici. zlute. obo

Olomouc

1. 1499 – Matyáš Preinlein

2. drobné tisky

Johannes Fabri: *Planctus ruinae ecclesiae*

Johannes Schram: *Questio fabulosa*

2. Konrad Baumgarten – 1500-1502

3. Libor Fürstenheim - 1504

Olomouc

Konrad Baumgarten – 1500-1502

Z německého Rottenburg, 1498-1499 v Gdaňsku (2 tisky
Agenda sive Exsequiale sacramentorum; Aelius
Donatus: Ars minor)

Do Olomouce přesídlil patrně na pozvání humanisty
Augustina Morava (Käsenbroda)

Olomouc

Konrad Baumgarten – 1500-1502

Zde tiskne latinské a německé tituly

- Tractatus contra Waldensium (1500)
- Heinrich Institoris: Sanctae Romanae ecclesiae fidei defensionis clippeum adversus Valdensium seu Pickardorum heresin (1501, březen 1502)
- odpustkový list papežského legáta Petra Isvaliese (1501)
- Grammatices deu Libellus, qui Spica intitulator (1501)

Petrus in iudicio... Cardinalis Regum ad Hungarie Bobemie et Polonie regna Decem Prussias Russias Liouonias Littuaniam Valachiam Sclaias Lusitaniam Morauiam
 Transiluaniam Dalmatiam Sclauoniam Croatiam Corbauam et Moscouiam omnesque singulas regionum et provinciarum predictarum ciuitates terras atque loca illis
 subiecta et alia eis adiacenta apostolice sedis delatere Legatus. Vniuersis et singulis pntes lras in pectus Salutem in dno sempiternam. Et otum facimus quod
 Sanctissimus in Christo pater et dñs Alexander diuina puidetia papa Sextus puidetia et pie considerans quod perfidissimi Turci christi nos hostes
 christiani sanguine contumeliter et iniquum malum et iniquum propositum peruenientes prosequentes nil aliud die nocteque querunt et ex cogitat quam omnia christiano domi-
 nia sue tyrannide et spurcissime secte subijcere et lege christi redemptionis nri subuertere Et propterea idem Sanctissimus dñs nri pro tuitione orthodoxe fidei
 intendit omnino fauente altissimo magna contra ipsos perfidos Turcos parere expeditiones et amplius suos impetere non expectare concessit omnibus et singulis
 vtriusque sexus christifidelibus pro hmoi expeditione contra dictos perfidissimos Turcos iuxta ordinaciones nram seu Legationum et delegatorum nostrorum man-
 adiutricis porrigentibus ultra iubileum et alias indulgentias gratias et facultates quas christifideles obtinere possunt visitando ecclesias per nos aut Legationum et
 subdelegatos nros deputados prout in litteris apostolicis de super cõfessis plenius continetur. Quod possint eligere confessores seculares vel regulares qui ipsi
 omnia peccata suorum de quibus corde cõfiteri et ore cõfessi fuerint in sinceritate fidei veritate sancte Romane ecclesie ac obediencia et deuotione eiusdem Sanctissimi
 dñs nri et successorum eius canonice intratum persisterint. Semel tamen in vita de reuerentis exceptis contentis in bulla que in die Lene dñi legit De alijs vero
 non reuerentis casibus quotiens fuerit oportunitate absolutioes et penitentia salutarem impedere. Necnon semel dñtaxat in vita et in mortis articulo ac etiam toties quot
 tics de eorum morte dubitabit Et si tunc decedere non contingat omnium peccatorum suorum plenariam indulgentiam et remissionem concedere valeat. Indulgentiam etiam idem Sanctissimus
 dñs nri de apostolice sedis plenitudine et liberalitate omnes vtriusque sexus qui manus adiutricis ad hmoi opus visitando vel mittendo potuerint ac des et singu-
 los eorum parentes defunctos aut eorum benefactores qui cum charitate decesserint in omnibus precibus suffragiis elemosinis ieiunijs orationibus missis horis cano-
 nicis et capitulis peregrinationibus et ceteris omnibus precibus suffragiis spiritualibus quibusvis que fieri poterunt in tota vniuersali sacrosancta ecclesia mi-
 litante et omnibus membris eiusdem ac de omnibus operibus meritis que anima ipsos perfidos Turcos assumetes promerentur prout ac si personaliter
 ad hmoi scilicet expeditiones se cõferreret ac se exerceret parte apes imperpetuum fieri Et ne super premissis a quoquam verti possit et indubium voluit idem Sanctissimus
 dñs nri quod pntibus nris lras tanta adhibeatur fides quanta adhiberet si sub Bulla sua plibea expedite forent. Et qui deuotior in christo
 ad hmoi sanctam expeditionem iuxta summam pontificis intentionem nram seu Legationum et delegatorum nostrorum ordinati
 onem per pntes lras sub hmoi testimonium a nobis traditum approbati manum potuerint adiutricis Ideo auctoritate apostolica nobis commissa ipsi vt
 di. tis gratis et indulgentis vti et gaudere possint et valeat cõsequi pariter et indulgentiam per pntes. Dat. sub nro Sigillo ad hoc ordinato
 Die Mensis Anno dñi Millesimo quingentesimo primo. Forma absolutiois totiens quotiens
 Misereatur tui dñs noster Iesus christus per meritum sue passionis te absoluat auctoritate cuius et apostolica tibi in hac parte commissa et tibi concessa Ego te
 absoluo ab omnibus peccatis tuis In nomine patris et filij et spūs sancti Amen
 Forma absolutiois et plenarie remissionis semel in vita et in mortis articulo vel verisimili.
 Misereatur tui dñs noster Iesus christus per meritum sue passionis te absoluat Et ego auctoritate ipsius et apostolica in hac parte tibi commissa et tibi concessa
 Absoluo te primo ab omni sententia excommunicationis maioris et minoris siquam incurrisi Deinde ab omnibus peccatis cõfiteris cõfessis et oblitis cõfessio tibi ple-
 naria omnium peccatorum remissionem et eadem auctoritate remitto tibi penas in pnti seculo et in purgatorio patendas In nomine patris et filij et spūs sancti Amen

108016
 970801

Georgius Synchronus Sess. Porbo libri

Sancte Romane ecclesie fidei defensionis
clipeū aduersus waldensū seu pichardorū
heresim. certas Germanie Bohemieq;
nationes in odium cleri ac eneruatiōez eccle
siastice potestatis virulēta cōtagiōe sparlis
inficiētes. Sanctissimi s̄alexandri sexti pō
tificis iussu. nuper per eximium Sacre pagie
professorez Fratre Henricū institorez he
retice prauitatis inquisitorē. ordinis predi
catorum. In formam sermonū utilissime
redactum. & libro Georgij Lippertz 85.

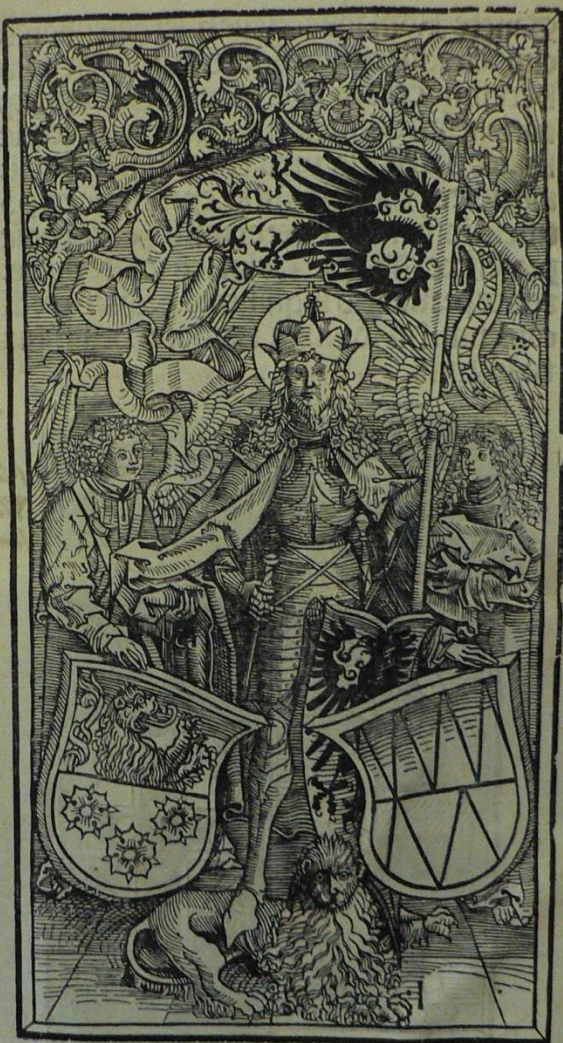

+
Veritas Vincit
Platanius Lippertz
Wittgenauensis me nunc
tenet Anno 83.

2. Cor. 9.

Quod sibi quisq; sent, presentis tempore intra.
Hoc sibi menses erit, quum dicat He. Veritas.

Fol. 4

Sermones apostolice sedis cōtra heresim wal-
 denſium marchionatū Morauie regni Bohe-
 mie occupātiū collecti ex cōmiſſiōe eiusdem
 ſedis ab inquisitore heretice prauitatis fr̄e Hen-
 rico inſtitore Sacre pagine profefſore et nuncio
 pape Alexandri. ordinis predicatorū incipiunt
 feliciter.

Subſcriptio
Dilectis filijs ꝛc.

Breuiā deſtinata a Sc̄tiſſimo dño noſtro papa
 Alexandro. vi. inquisitori heretice prauitatis. et
 primū eidē inquisitori cū P̄epoſito Rūburgenſi

Bulla apoſtolica ꝛc.

A
Alexander
Episcopus
seruus ser-
uorum dei

Dilectis filijs. P̄epoſito Rūburgenſi Clo-
 ſtermburg nūcupato: et Heinrico ordinis
 ſecr̄ū predicator et theologie profefſori et he-
 retice prauitatis in Germania inquisitori. nū-
 cupis noſtris Salutem et apoſtolice b̄ndictio-
 nem. Quia ad paſtorale curā totius Chriſti-
 ani gregis meritis nris minie ſuffragātib⁹
 diſponēte diuina miſericordia. aſſumptos nos
 fuiſſe plane intelligim⁹. ex eo etiā nobis in-
 beato Petro dicto cognofcimus. Diſce oues
 meas. et illico ulterius. Et tu aliam ouem
 ſuis cōſtitima ſecures tuas. Expreſſe ad illa
 mentia nre cogitātes intrudere cōpellimur.
 vt que piculis noſtri oculis: quod lupi rapa-
 ces intrudere et per fenſtra minuat⁹: Diſce
 pere ſatagunt: ſalutarib⁹ nris preſidijs quātū
 poſſumus occurramus. crebris ſiquidez fide-
 lium relationibus et querelis certiores intōs
 redimur. in multis Chriſtiani noſis regiōnib⁹
 preſertim in Bohemie regno. ac p̄uincia Mo-
 rauie. multos nequiſſimi hoſtis uentus in-
 ſectos. p̄ra catholica ſitantes in ſc̄ba blaſphe-

mie proſtrepere et in praua hereticorū dogma-
 ta impudētē quaſi ſurores quodas colliſos cor-
 tuere. cōtra matrem ſuā ſanctā Romanā
 eccleſiam. que apoſtoloz Petri et Pauli
 ſanguine conſecrata omniū eccleſiarū a dño
 p̄uinciatū obtinuit. doſis artib⁹ et ſignamentis
 inſurgere. Additur etiā nō uanis timorib⁹
 aut leni ſtania q̄ ſplurimū illarum regiōnū
 in damnatas waldenſiū hereses plabāt. Et
 cum damnatis ſplurimio alijs heresib⁹ ipſi
 q̄ in eterne damnationis baratriū ultro ſeſe
 imergentes dei eccleſiaz ſup̄ ſolidam petram
 Petri a dño ſicut diomiſſa ſeruat edificat⁹
 que unica colūba. ſp̄uſa pulcra. ſine ruga et
 macula. ornaſ cōcluſus. ſona ſignat⁹. pure⁹
 aque uiuē merito appellat⁹. ſentib⁹ uiperi-
 ris lacerare et rabido morſu dilantiare conāt⁹
 ipſam ſane eccleſiaz impetū. que ſtatione
 dño ſemper immaculata ſirma inuolubilib⁹ et per-
 manſit et p̄manebit. hanc ditare diabolis
 verſutis et penit⁹ deſtrare moliant. Hos
 itaq̄ quibus et p̄ſc̄ricatib⁹ officijs neceſſitas
 et gregis Chriſtiani diſcremen. et catholice fi-
 dei cōpugnatio nullū differendi diſſimilātiōnē
 aut taceñdi locum relinquit. Quāſimō ad
 clamandū inſeſſanter et inimentū cladi obui-
 am dñm nos exortant. vt morbos huiusmodi
 cōtagioſos et peſtiferos a oculis nris auſſera-
 mus. ad loca illa Bohemie et Morauie. et cā
 peſtiferā infectōe ne et p̄ſc̄ricōe cōpugnatio
 A ij

Olomouc

Konrad Baumgarten – 1500-1502

Početnější repertoár tiskového písma

- Dolnoněmecká textura
- Bastarda
- Rotunda řezaná dle francouzských vzorů
- Signet

Olomouc

1505 založena 1. městská papírna, ale tiskárna až roku 1538

Biskupství zadávalo tisk liturgické literatury Johannu Winterburgerovi z Vídně

Olomouc

Olivetští z Olivetu

- Pavel 1504/6-1531 tiskl v Litomyšli a 1532 v Praze

- Jan st. Olivetský z Olivetu odešel roku 1538 do Olomouce (1538-1547)

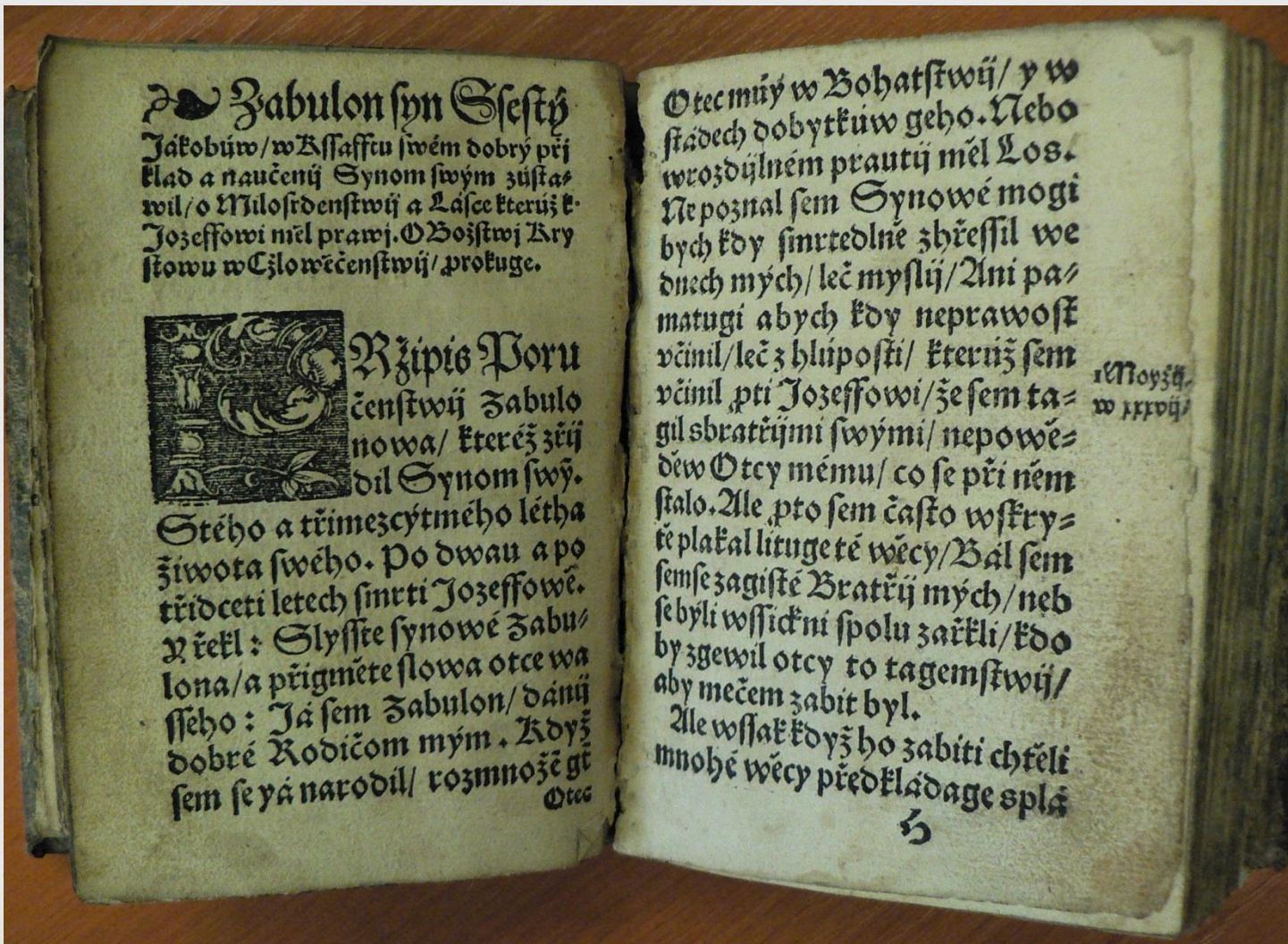
Synové:

Šebestín Olivetský 1565-1579

Jan ml. Olivetský 1576-1584

1590 patrně tiskárna přešla na Valentina Klína

Olivetský a Prostějov - 1544-1545

¶ Predmluva.

¶ Nynprvé se položij
Kterak tito Testamentové/ a
nebo Křesťové/ Dwanaći Patrys
archúw synúw Jakobových/ sa
nalezeni. A skrze kterého učitele
z Řecké řeči/ w Latinský
Jazyk přeloženi.

¶ Věmi dluhých
Čas tato Kniž
ka (wyborný čte
náři/ skrze závisť
a zlost Některých Židůw/ pro
gisté a světle proctwí/ o Kry
stu Pánu spasiteli našem/ wše
mu lidškému pokolení za sljbe
nem) zřkyta a potlačena byla/
Tak že učitelé/ a neb staří wy:

Olomouc

Jan st. Používal heraldický signet a v některých tiscích devízu převzatou od norimberského a plzeňského vydavatele Jana Mantuána Fencla – Spes mea ex alto = Naděje má z výsosti.

1. Tisk v Olomouci – Das Testament der zwelf Patriarchen der Sunen Jacobs
2. Tiskařská produkce: - práva manská, práva a zřízení MM, kalendářů, polemiky mezi českými bratry a utrakvisty, překlady protestantské literatury

Fistmantle

1546

Práva a Zřísení Margrabství Mo-
ravského. vstoupe Natěsne.
a Imprimované Letha Paně.

1. 5. 4. 5.

Nakladě Drozeneho Wladyky Pana Matyasse z Hartmanowa
Mjsto držjcy Nejvyššjho Pjísatstwj Margrabstwj Mora:

Letka od Narození Syna
Božjho Krysta Pana. Tisícjch o, pět
tisícjch, Cjrydcateho, Cjwrtého. W
pondělj Den Swateho Wacława, Dr-
žan gest Sněm Obecny w Meste Brně.
Na kterémz to Sněmu od Starowow / Pansteho / a
Rytjsteho, Margrabstwj Morawsteho, wydani sam
kwyhledani a napravowanij z Starých y Nowých žj-
zenij k Sprawe Sandu žanstemu, naležjtych y gnych
čjm se Lidě, přj Prawe y w gincm spravowati magj.
Drozenj Panj Pan Jan Žerotjna, na Strážnicj, Nej-
vyššj Komornjst Margrabstwj Morawsteho. Pan
Jan Zagumac z Kunstathu a s Gewissowiz, na Tawřkos-
wiczjch, Nejvyššj Sudj rehož Margrabstwj. Pan
Wyljm Kuna z Kunstathu, na Hradku. A Drozenj
a Statecny Rytjry Pan Wyljm z Wickowa a na Cym-
burcu, Nejvyššj Hoffrychtj Margrabstwj Moraw-
steho. Pan Jan Stawssj Kropac z Lewedomj, na Litc-
čjch. A Drozene Wladyky. Pan Jan z Astřjzl, na
Buchlowě. A pan Matyass z Hartmanowa, Mjsto držj-
cy Nejvyššjho Pjísatstwj Margrabstwj Morawstě-
ho: A ti aby se s Geli w Meste Brně, o Posudku, přj ča-
su Swateho Martina. Kdež pat naten Den, tjj Panj a
z Rytjstwa, do Brna se s Gedanz, Staré y Nowé žtjze-
nj přehlednauce. A to kterěz se gest w Meste žnogmē
Letka pane Tisicjch, Pětisicjch, Třjdcateho, Pateho,
w Středu poprwny Nedeli w puoste na Sněmu Ober-
nym w přjtnosti, Nejvyššjho Knjzete a Pana Pa-
na Ferdynada Řjmskeho, Vhersteho, Cjsteho, ic. Krá-
le. Inffantha rožspanj, Arcj Knjzete Rařawsteho, a

Vřadu wyffel/ než by Právo tomu dowedeno bylo. Tě
dy Dedicý geho/ zgeho Statku zase ty Peníze Vředníku
gínému/ ponem/ a neb gíným/ magij wratiti / Aby tento
Dwogých Peněz zase ogednu přý nedáwal / než by doz
wedenj měl :

o Winnych Práwých Panských.

Panij pozwořtálé po Mužjch swých / své Právo
Wěnné magij/ na Statcích Mužuo swých předewřemi
mýmo wřecky gine Dlužnjky/ y wřecky Křapady/ a dá
nj Margrabská/ neb odgetij mocy/ neb Zámku Walec
ně dobytj/ ony swěho proto neztratj/ a Právo křwěnnu
magij/ y křwěckě/ yakožto křwě. Wozu. Woznjčěš lepřšijm
křwě. a Posteli křwě. s Mužem swým Lehala/ a polowi
ce Posteli/ a polowice nechati . Těz s Luoje náčemj Lě
hala napřed/ a Třetinu Dobytká coj Kopyto dělji/ a nad

to coj gij Muž odgíných Statku poručij/ a Klěndy co
nařwě Hlawě/ Kufku/ neb žiwote Ženskj přípravu kř
řla. To Panij Panské/ na Swrčechy byti má :

o Wěnné Zemanky.

Alle Zemance těz Wěno na Statku Swobodně ži
řtáwa/ iakož se nařwě přjřse/ a štratiti geho nemuož. Ale
na Swrčechy Woznjčtuo gij/ Práwa dáno byti nemá
Postele niž napřed/ než polowice/ a těz Třetina Dobytku
coj Kopyto dělji/ Sukně/ Šatý/ a přípravu gegij. Ale
Klěndy Mužowj/ od Štřjbra a neb gineho Klěnohu/
to gij nepřjřslušij. Lěč gij Muž co Listem a hodnj swě
domijm poručij :

1538
V. E. 8. CA. 362

Práva Stavská

¶ Letka Pana našeho Česukrysta Syna Božího. Těševyho. Pěčisteho. Trzydeateho. Osmeho. Tlačeny su tyto knihy v Slavonem Měste Olomu ry skrz Jana Olivetského zibersmanij. Nakladě Dvořtogného v Bose Dce Pana pana Stanilla wa Biskupa Olomutského geho milosti i.

1538.

Dby kto někomu wduom geho. zbrogij geho přemohij
nespravedliwě se vwažal. Přemoženy před kraalem a neb
saudec zemským k třechožto saudu ten duom přislusij. žalowati
má. naduom swuog prawem se nawracujje. Saudec má
gemu Saud věmni. a gestli žeby gemu nebyl wráčen. tehdy saud
ce wewšfečen ten statek wwažati je má. kteryž * ten má. a má geho

* Totij kteryž
duom odgal

také potříkati pohnatí k třem saudom. a gestli že se ten postavij
bez klety. tehdy wte při sanditi má yafz práwo gest. totij gestli
že křiwdu a neb moc gemu věmni. tehdy geho sanditi má yako lau
pejnijka. Má také takoweho wšfetečníka ten komuz se křiwda sta
la newznásejje na saudec. gij k dězby geho koliwěť dosáhnauti
mohl a k saudec přiwěsti. Toho wšfeho času dokudžby něko
mu duom odyatý proti přwu držán byl. nemuož žádný z něho wis
mni. ani w věcech kteryž se pō niem zběhly. ani w věcech kteryž se mezy
tjm časem zbijhagij. pto že ge° w swě mocy nema držitel pořadný

Kterak nadomy a zamky naalesowe se wynaasgij:
kapitola: CL:

Estli žeby ktery duom a neb ktery zámeť skrz nález byl potu
pen. tehdy saudec nappw trítat wen vderiti má. a potom
gij ude s sekýrami k němu přiskočiti. a ten duom neb zámeť roz
seřati a szemij stownati magij. tak aby duom neb zámeť nad zemí
wšfečen sřazen byl. Uež nema býti wypalen. také nema ka
menij ani dřijwij. a neb což koliwěť w něm bylo odtud odwezeno
býti. neb odnesseno. leč gest co wěcy laupežem wzatých. a neb w kra
dených doně° wnesseno. wty se saudec wwažati a ge schowati má
dotud ažby ten přissel. ktožby oně prawem chtel státi. A
gestli žeby zámeť byl. tehdy přikopy ryčimí a takowými přijpra
wami vyplněny zasypány a wyrównány býti magij. A wšfick
m kteryž k tomu saudu náležij neb držení swa magij. magij zatěv
dmí takowého zamku pomahati bořiti nakladem swym. ac gestli
žeby k tomu byli powoľáni skřze saudu posla:

Ktoby wsaudu naalez wynaasleti miel:
kapitola: CLII:

Dež k onsele sa. ti nálezij wynaasleti magij o každě wěcy a ža
dný giny. Saudec a k onsele. ani čepci. ani čepic. ani klobau
kno. ani rukawů ani kulek mijiť a magij. Plassťky magij narame
nech mijiť. magij také býti bez zbroge. lečby ge potřeba aby zbroge

* Totij kteryž sam
dij

měli nutila. Ulezy což se žiwotno lidštych dotyče wynaasleti
magij křezliwij a lační. To prawo ge což se lidšeho těla doty
če. že nález wynaaslyn nema býti kdyžby gij kto gest a neb pil. neb
ani gijsti ani piji nema. ktož má saud věmni. což se těla lidšeho
dotyče. a to wewšech saudech má býti zachowawano. Ktož
by pak maľy kulek sřed. a potom nález na člowěka wynest. ten
před Bohem těm lidm wmen býwaa:

Kdyby žena někter a smužem byla rozwedena:
kapitola: CLIII

Estli žeby žena smužem byla rozwedena. proto před se wě
no swě + obdržuge. kteryž gij muž do žywosti gegij naswě
wlastním statku anastawenij nanem postawenem dal. a což koli
wěť statku k mužy přinesla. to (ačby bylo před rukama) s sebau od
weze a odnese. Gestli že gest mowity statek k němu přinesla. tež
gey s sebau odněsti má. Uež gestli žeby ten statek byl stracen. a to
by yafz přwo ge prokazáno býti mohlo. musy ona bez toho statku
býti. A nastwij žena po smiti manžela swěho mijiť muož. gestli
žeby židneho Aina dedice nebylo. Pak kterak by to býti
mohlo to se nachazý w knijbach práwa Aianskeho:

* Kromě kteryž
byla procynolj
stij odchána

**Kterakby žena sdijtkami swym statku swuog roz
děliti měla: kapitola. CLIII**

Dby ženě manžel gegij Dměl. a ona by w statku wmlěho
manžela swěho. mčmž se nedělisse. dšauby neb křatky čas
zuostala sdietkami swym. kdyžby se potom děliti chtel. žena wě
no swě nappw bere. A gestli žeby mowity statek wmlěho gegie°
muže zuostal. okteremžby on nasimredne posteli poručensťwij a
křassťu newčim. ten statek gednosteyně rozděle býti má ženě a dē
tem. A má zadusť wmlěho yafz obyčey gest věmeno býti. Uež
gestli žeby otom statku A manžel zadržaweho žywota křassť wcy
ml. ten křassť staafy a pewny býti máa:

Debittwic: kapitola. CLIII.

Estli žeby kto děti měl. a z nich gednomu neb wjč žažiwno
sti swě z statku swě° mowiteho kdyžby swadebnij wmlšwy
měl. i yafz díel a opatřenij dal. a potomby wmlš. ti děti w statku
B ij

1484

97704

Obvyčeje Vra

wa / Řády a nebo Zvy-
kosti / wšech Náródu.

Skrze Jana Hubāna / přijg-
meným Czecha / syc Němce / z mnohých nez-
wznessených Scribentuo / neb wypisowateluo
takowých wěc / w hromadu sebrané : Každému w
přijmnému Czenāri w tom oblíbenū magičymu /
čtění nětoliko potřebné / ale také velmi
vžitečné a potěšitelné :

Z Latinské Řeci w Českau přeložené skrze
Jana Drotického w Kroměříži.

7631

Vytisřeno w Holomūcy v Da-
na Olivetského.

1579.

V
a
76

Předmluva.

Droženému a Statečnemu

Rytíři / Pánu Brankovi z Witzlowa a na By-
střicy pod Hosteynem / Pánu mně Laskawě přížnivému / z.
Služby své powolne / s winšowwaním wšeho dobre-
ho / a s naležitau uctiwostí wzkazugi.

Droženému a Statečnemu Swato-
swata Písma Biblicka / ale také Knihy
a Spišowé Muzůw w Swobodných
vměných wysoce wznesených / a we-
litau mandrosti nad jiné odda-
ných / Philosophuo / Orátoruo / a
Hystorij Spišowateluo / y jiných
mnohých / gegijchto Spišuo slawné
Pamatky pozustawagij / o tom wy-
wswědčugij / že Cžlowěk na tento Swět / ne k zahalkám a k ži-
wotu zhowadilemu / leniwému a prázdniwému / ale z hola k prá-
cem užitečným a prospěšným / w nichžby wšecken běh žiwota
swého / pokudžby nejweyšše býti mohlo ztráwil / a zwláště
w těch kterěžby se netoliko k prospjwánij sobě samému a swým
Něšcuom / ale k Obecnému dobrému buď wšech Lidij wespo-
leť / a nebo na díle některých gístých Kragin / Měst / nebo Obeč
y také Osob hoditi mohli / na tento Swět zplozen býwa Drože-
ný a Statečný Rytíři Pane mně laskawě přížniwy : Nebo
o tom (at toliko některých málo duowoduo z Pjším dotknu)
w Knihách onoho wysoke trpěliwosti / a welkého zkuffenij
Muže Joba Swateho w položenij pátem napsáno se nachazy :
Cžlowěk (prey) ku práci rodij se a Pták k letanij. A w Kně-
hách Pjšlowij we dwanácte Kapitole : Ten prey k doz práž-
dnij / neybláznowějšij gest. Tež w Knihách Eklezjastyku
w gedenáctém položenij Pjšmo dij : W pracech twých zstarey
se. Onen pak welké weymluwnosti a (w takowych wěcech)
swým toho ku památce pozustawil / že wewšech wěcech Lid-
ských nic slechetnějšyho / a weybornějšyho není / jako Obe-
cnému dobrému prospjwati / práwě / wedle řeči Platona Mu-
drce znameniteho / že Lidé ne sobě samým / ale také ku prospj-
wánij (a nebo k ozdobe) wlasti své na tento Swět se roditi ma-

Olomouc

Šebestián Olivetský

Nowiny vo Jeho římském císařském Majestátu etc.
Válečným lidu v Spišskej zemi (Olomouc 1565)

Nowiny neslýchané strašlivého povětrí a oblaku
prolomení ... okolo města Kremže a Kamenice v
Rakousích (Olomouc, 1580)

r. 1571 tiskl i v Kroměříži sněmovní artikuly

Olomouc

Jan ml. 1576-1584

Luteránské zpěvníky Jakuba Kunwaldského Kancionál český (Olomouc 1576) a Nešpor český (Olomouc 1576)

Poslední tisk – O poznání církve svaté knížka velmi pěkná (Olomouc 1584)

Spis vyšel po r. 1580, kdy byl vydán mandát Rudolfa II. O tom, že v Olomouci má pracovat pouze tiskárna B. Milichtalera

Olomouc

Jan Günther Prostějov 1544-1553; Olomouc 1554-1609
+ nevlastní syn Bedřich Milichtaler - až 1612

Konfesijně vyrovnané tisky, katolická produkce
převážila až za Milichtalera

Vyučil se v Norimberku u Leonharda Milichtalera, po
jeho + r . 1540 vyženil s jeho vdovou Markétou tiskárnu
a nevlastního syna Bedřicha.

Z Norimberka se r. 1544 přestěhoval do Prostějova
(působí do r. 1553)

Prostějov

Ze starší literatury nepodložené zprávy o tiskárně moravského vladyky Jana Dubčanského ze Zdenína – měl použít vybavení Hubmaierovy soukromé tiskárny z Mikulova.

Věrohodný počátek až s Janem Güntherem

V jeho prostějovské dílně pokračoval po r. 1554 jeho bývalý korektor Aorg, až do roku 1561

1568 tisk Pavla Hájka – Malej catechismus, navedení nebo krátká summa pravé křesťanské všeobecné katolické víry

1602 – z Krakova přišel Jicchak ben Aharon Prostitz

Další dílna až 1862

Olomouc

Jan Günther

První vypracovaná ediční politika oproštěná od konfesijní orientace a zájmů

Kniha dostala charakter zboží

Začaly poprvé převládat tisky světské

Pro olomouckou tiskárnu zakoupen nový písmový materiál, zápůjčky štočků, tisky typograficky jednodušší

Tisk spisů hospodářských, teorie hudby, knížky lidového čtení, školní učebnice (slabikáře), dvoj- a trojjazyčné slovníky

Převedení textů z němčiny do češtiny

Olomouc

Jan Günther

V Prostějově 35 titulů

V Olomouci 56 titulů

Cca 60% soudobé moravské knižní výroby

Vydané české tituly nalezneme i v norimberských tiskárnách Peypuse a Milichthalerů z 30. let.

Doloženy i reedice starší domácí produkce

9.

Slawia Jozeffa.

O Walce Zidowské / Knihy
Sedmery. Knihyžto na-
před Zivot Jozeffuo!

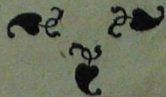
Od něho samého sepsaney/
gest přidán.

Proti Apionowi / Knihy dwoge.

In O Dučednictwíj Dachabeyšských / Moravia
Knihy gedny. /

Nyníj teprw wšeckny w Českau řeč z Latijnské
přeloženy od Pawla Aquilina Hradeckého.

M. D. L. III.

Prostějov

o Židovském Bogu

ce/ani na žáněm z vrchných swých/genz by ge od to^o zdržoval/nest
 přestáwo aguce. Lotrowstwij pak gich a bauřenú/negaty Dyneti syn
 Eleazar/a Alexander/wrchnij byli. Kteržto obořiwse se na Pome
 zy Abrahatenstě kraginy wpadli/napořad mordowali/a žáně wě
 ku lidem neodpaussřeli/y Městečka také wypalili. Kománus pak sly
 se o těch wěcech/pogaw s sebau gedno Wogsto gūžněho lidu/kre
 řez Sebastensfě slulo/aby nápomocen řem gēz mordowali zagaw/
 táhl. A tak z těch mnohé křezij byli Eleazara následowali zagaw/
 wijece gich také zbil. A giněmu pak množstwij/křezij k hubenij koncū
 Samarstých se wydalo/wrchnij z toho národu z Geruzaléma wy
 sli/a gšuce odijn žáněmi/a posypawse popelem hlavy/proslyli aby
 od pšewzetij přestali/a aby mřtjce se nad Samarstými/křezij Ge
 ruzalensfě Křijmanū w nepopauzeli/aby se také sinilowali nad wla
 stij swū/y nad Chrámem/nad syny a manželkami wlastniji/a aby
 wšfch wěcy swých spolu w nebezpečensstwij ne wwozowali/a p pom
 stu gednoho Galilegstěho/wšfcho množstwij k zahubě nepřawowa
 li. Tem řecem powolowse žide/od pšewzetij přestali. Mnozy pak
 toho času k lotrowstwij se wydawali/yakož řemě to obyčejně by
 wá/že času potoge nezbednost rostě/Sřez křezij lotrowstwij/po
 wšij kragině laupeže pwozowány byly/a geden každžy z smělých/ná
 sly giny m činil. Tehdy wrchnij z Samarstých do Tyru/k Numi
 dyowi Kwadrátowi/křezij Syrij zprawowal/přisli/proslyce aby
 mřtil nad řemi křezij kraginu gich hubili. Přitomnij pak tu byli také
 z Židuow Drozenij/a Jonatas syn Ananū/wrchnij z Knězij/žalobě
 odpřrage wřazowal/že počátkem bauřky Samarstij byli/křezijto
 neyprwě mord wčinil: přijčinu pak zahubě křezij se stala/že dal Ku
 manus/křezij p počátku nad puwody mordu nechřel mřtiti. Tehdy
 Kwadrátus za tim obogū sřrany po odložil/práwěže řdyž se dosta
 ne do těch kragin/pilně se chce na ty wšfch ny wěcy wyptati. Potom
 pak pbraw se do Cezarij/wšfch ty křezij Kumanus žiwě zagal/w
 řezjowati dal. Odtud řdyž do Liddy dostal se/znowu slyšel nářij
 kánij Samarstých/A powolaw z Židū osmnácte mužij/o křezijch
 se dowědel že wčastnijcy té wálky byli/sřtijnati ge dal. Dwa pak wř
 chnij Knězij/Jonathu a Ananyásfě/a syna geho Anana/y některé gi
 né Židy Drozené/křezij poslal. Těz také y z Samarstých/gedno
 ho každého z Drozených. Rozřazal také Kumanowi/a Celerowi
 Seyrbmanu do Křijma se plawiti/aby počet wydali Klandyowoi/z
 těch wěcy křezij w kragině té pwozowali. Když ty wěcy tak nářij
 dil/od Liddy bral se do Geruzaléma/a násled množstwij lidu Swa
 řet Přefině swětých/ho/bezewšfij Kumanu a Samarstě byl pak
 7 Cysář pak w Křijmě wyslyšaw bauřky do Antyochij se nawrátit.
 tu přijtomnij také Agryppa/s welikū snážnořtj židowstū Při zařa
 wage/

o spunto
 wání Lot
 row.
 Kwadrá
 towi Syr
 řem zpra
 woy.

Kniha Druhá.

wage/neh y s Kumaně mnozy znamenitij lidé stali) weypowěd wě
 niw na Samarstě/tū zmich neyprozeněgšij rozřazal zamordowati/
 a Kumanu z Zemij swých wypowědel. Cetera pak haytmana swa
 zaneho do Geruzaléma poslal/a Židuom k zamordowanij dal/aby
 přes Město siney cen gš/a/sřtjat byl. Potom Felica Pallantowa bra
 tra poslal do Židowstwa/křezij zprawowanij gegich kraginy/s Sama
 řij a Galilegij. Agryppu pak z Chalcydy na Kralowstwij wěřstij p
 řadil/daw mu také tu kraginu křezij Felirowa byla/genz byla Trá
 chonyřtá/Bathanea/a Gaulanytis. Přidal pak také Kralowstwij
 Zysanye/a wladářstwij křezij Wárus zprawowal. Sám pak řez
 nácte leth/osm Měřycū w třidceti dnuw/zprawowaw Cysářstwij/
 wřel. Náměřka po sobě Nerona zanechal/křezijto s radau mař
 řelky swě Agryppiny/na Cysářstwij wolil/A zagisťe mage wlastnij
 ho syna Britannyka/z Měřsalijny narozene/totiz/z prwněgšij má
 řelky/a Oktawij deuru/křezijto sám za Nerona/syna swě druhé má
 řelky/wdal. Zplodil pak z Agryppiny Antonij. A Nero zagisťe/yak
 řezze welikost řřestij a zbořij zle sobě wedl/a yak bratra swěcho y má
 řelku/y také matku zamordowal/po nichz nad wšfmi swými přijbu
 zny wřkutnost swū pwozowal/a yak naposledy řezze nerozum/kř
 řekřestwij a gegich Uměnij se dostal/wěda to býti k wřřowowanij
 obtřijně/radegi toho mlčenijm pomini.

o bauřkách w Židowstwu/pod zprawau Felixowau.
 Kapiola Swanacra.

Brátijm se tehdy k wyprawowanij těch wěcy
 křezij on proti Židom pwozowal. Měřstij zagisťe
 Armenij k Kralowanij Arystobulow dal/Herodesow
 wu synu/křezijto pak Agryppowě čtyři Mě
 řta přidal/s Polemi/křezij k gednomu každěmu z nich
 naležela. Totizto/w Pereij Kragině/Abjlu a Juliadu/w Galilegi
 pak/Tarychij a Tyberyadu. Ostatet pak židowstwa Felixowi křezij
 wowanij poddal. Ten Eleazara Kniže lotrowstě/křezijto za XX
 let tu kraginu byl hubil/a gině s nim mnohé zagal/a do Křijma swá
 zane poslal. A giných Lotruw křezij wřezjowati dal/a w spořechne ne
 šlechetnosti postřizených gegijch rowar y sřuow/bylo řemě neřčijšně
 množstwij. Když pak tak ta kragina wyčisťena byla/ginij Lotri w
 Geruzalémě powřtawali. T pak Měčnijcy slauli/w yafně dni/a w p
 řted Měřta/sem y tam/wšfeliķe lidi bigijce/Obwřlášřině pak w dny
 Swatečnij/přesřowali se mezy lid obecnij/Měčijky křezij pod ođe
 wem magijce/Těmi nepřátely swě bili/Potom po apudu těch lidij/
 oni mezy ginými p tu w šlechetnost nářijkali/Sřez křezijto leř bez
 3 podeřženij byli/a dlawho se řagili. Neypřwněgšij zagisťe od nich Jo
 dowali.

Oriel Bla
 dyš na 19 w
 činěš/řez
 řij widow
 řiw zle cho
 wali se.

Blau
 13 let g
 a 30 d

Neronámě
 řřel Blandy
 u.

Nero.
 XIII.

Ant. 10.
 Kapi. 11.

Felixowil
 zprawoy Ži
 dowstēm.

Měčnijcy
 proto slauli
 řezřatřeme
 řdy přisobě
 nosij gini
 zřadně mor
 dowali.

ELEMENTA
LATINÆ AC BOIEMICÆ
LINGVÆ.

Začátkové / Latinského / y
Českého Jazyku.

Impressum Olomuncij, apud
Ioannem Guntherum.

Tisťeno w Holomúcy / v
Jana Günthera.

M · D · LV ·

Olomouc

A B C D
E F G H I
K L M N
O P Q R
S T V X Y Z

A B C D E F G H I
K L M N O P Q R S
T V X Y Z.

a b c d e f g h i k l m n o p
r s t v x y z.

Alphabetum Latinum.

A B C D E F
G H I K L M
N O P Q R S
T V X Y Z Æ

a b c d e f
g h i k l m
n o p q r s
t u x y z

æ
r

Ab	eb	ib	ob	ub	y	æ
Ba	be	bi	bo	bu	i	u
Vb	obs	bla	ble	bal		
Ac	ubs	bo	bli	bel	ha	
Ec	anc	bu	blo	bil	te	
lc	enc	ca	blu	hos		
Oc	inc	ce	cla	fus		
Vc	onc	ci	cle	bar		
Ad	unc	co	cli	be	bē	
Ed	ans	cu	do	oc		

æ

Adriannův yallingerův possessiv Adrians listy 33. 64

Kniha

Catalogy *inscriptus*
sa Syrach / ginaf Eccle-

siasticus / w kterézto zawrřina gsau vrřšenā
napomenutř / a předklādagř se wssechnēm Lidem pros
spěšna naučenř / yakby se gedentřzdy w swēm Powo-
lānř (řiw gsa na tomto Swētē ctně a slechetně)
chowati mēl. A Summaru Kniha

Collegij Societate Lib. *1624*
tato slauti myže

Zrcadlo pobožnosti / Ctno- **sti / Kāzně y Počestnosti.**

Žtē Chudř a sprostnř Hospodāři y ginř
Zprāwcowē Czelādky / mohau sobē Naučenř brāti /
yakby sami se při swēm powolānř / při swřch pracech / před-
kem ku **panu Bohu / k swřm Blřžnřm /** y ke wšem řem / ge-
sto k gich Zprāwām nāležegř / Pobožne a nāležite chowati
mēl. Gest pak w **Lazy Czelř s Třmedřho** přelo-
ženā / a k prospěchu y k wzdelānř wssech-
nēm wuobec wydanā. . .

Letā M. D. LXIII.

Wpklad Rzeczú Jezusa Syracza

lenij/že nemůž toho nigakž nechati/ ať se potom sám spálí/ sám sobě vřstodij na Tele y na Dussi / na své poctivosti / zdravij / Stawu y přehni. In Summa / třeba gest přitom opatrnosti / bogowanij a odpůtránij.

¶ Procož nám milý Duoh / z milosti své swaré / močný a spaa sreedný prostředek proti tomu zlému narižditi a dáti ráčil / coriz / staw Manželstý / že vždycky lépe gest Źženiti se a nebo wdáti / nežli smilnau žádostij se pálicí / 1. Koryn: VII. Poněwadž pak smilný Czlowěk / nemá žádnho pokoge w swém tele / Nakož Syracz tuto prawij / ať y ohen zapálí / a negakau zlau węc swede / y melaby giste Mladěj sebe sama pilně sferici / a toho můsta / času a přijčiny se warowati / a před tau osobau strze kterauzby mohla dráždena býti / a přijčinu ke zlému sobě wyzei / vcházeti / a melišby Rodičowé swým Detem a Čeledi k tomu raditi a pomáhati / aby se w Staw Manželstý dávali / byť pak ne vždycky slawné a znamenité snaubenij před rukama bylo. Wždyť gest lepšij / slusšná a prostá poctiwost / nežli nesusšná hanba a lehkoš.

Lépeť gest s poctiwostij w chudém prostém Manželstwu žiwu býti / nežli Lotrem a nebo Kurwau zůstati / by ty pak w swém nesčadu mnoho peněz měl / a swobodným Lotrem byl / a gedno zlé na druhé wwodil. Když se gij tak kdo zloeruge a neb zkurwij / gij potom bude wstawičně bezectným a odwážliwým / tak že takos wému Czlowěku smilnému / každy pokrm bude sladký / a nepieskaneč / ať se ním nasytij. Tak bezectný / nepočestný / hanebný / a nestydatý učinění budau takowij kurewstij Mysliwcy / kterijž Mladé / wssať nectné Panij / wyhledáwati a w hromadu sháneti / rowně jako Mysliwec Koroptwy do rukawníkú wháněti / wmižij: Tak že gijm každé prozlučlé kurwij maso / seczakýs smrduty hamauz / wossaušana / wsmeykaná / wwozená Mossna / nesčacká a mrzutá slundra / k myslí bude: pobadá gich potom k zlému gegich wřstecčnosti a cti odwáženij / a gšauce bez nů / badij se s takowými Hoffartami w každau rozpuštilost. A když ho některá omrzý / hned za tu ginau wezme: tato gedněni dwečmi před půgde / giná za tujm druhými zase přigde / a tak sobě gednu za druhau běře / a ledacos / ba třebaš mrztau Wopicy sobě k nekádu oblybij / a jakož řykagij: Kdyby gen Kozarawstú nebo čepce na hlavě wela / tebdyby se takowému Kurewskému slidníkú zalijá

Na XXIII. Kapitulu.

bila. A musij po gegij stupe gijti / byť pak mela rána po kopě býti. Tot gest to slusšné crestánij a pokuť / za Pani Wenussi službu / y gegij odplata / kterauz swým milým sluhám a Wogákům plati a dáwá / že nými Sathan (jako půwod smilné nečistoty) z gednoho hřijchu do druhého háží / a tak w tom zatwrzenij a oslepenij gšauce / potom y giné Lotrowské kusy provozowati budau jako Brádež / Laupež / Sřtweráctwij / Mordowanij / Pálenij / Lhanij / oklamánij řc. Naposledy potom dostanau se mezy Franc hauzy / budau plný franskauzské prassiwosti / a nebo zmocný se gich dna y s zymnicij / tuť potom tepruwa po mladých Panijch magij wřessenau kratochwil / gessoboy se sami sobě mohli omrzeti. A tak dostanau se naposledy do Tuzyc a Chudobic / ba y k Chodowské holi / nebudaulit také někdy na Brkawěij Zámeč wen wywedeni / ano z prosta mluwije na Sřibenicy oběšenij. Tu co se wám zdá wy Mladij Jonáci / a wy zausfale a hrdé Dcerky / neanglij tak? Ba w prawdě tak / neb gest daleko wije pěkně zelené Tráwy na Polí wwadlo a wšchlo.

¶ Procož ó můg milý Křestiane / kdos pak koliwěk yakého kosa li stawu / Křádu a Dústo genstwij / budco jes Pán nebo Sedlák / Bohatý neb Chudý / Duchowný neb Swětý / pomyslij řdecně a s pilnosti powaž / nenijlij tobě lépe před Pánem Bohem / a na tomco Swěte před dobrými / pobožnými a počestnými lidmi / w Staw Manželstý s báznij Bozij se dáti / čadnau a počestnau Manželku mjeti / swobody Swarého Manželstwa / pro zplozenij milých a čadných Djetek / a pro wwarowanij hanebných a obawných hřijchůw (wedle raddy Apošcola) vžijwati / počestně y chwalitebně / raděgi bez podezrenij a zlého duomněnij / žiwu býti / nežli s nečadnými Kuchačkami / s Kurwami / s Slundrami a Mossnami hospodařiti / ge můsto Hospodyn a Manželek mjeti a chowati / a s nými Paněharty zplozowati?

¶ Pro wwarowanij takowého mnoheho zlého / a pro Ctné / sřechetné Lidské obcowánij / a pro čadných Djetij zplozenij / nes zbraňuge se Czlowěku žádnému / Lécha slusšná magijčymu / Staw Swatý Manželstý / ani zbraňowati a zapowijdati se má tomu / yakéhozby pak kolí Křádu a powolanij byl / a neb bery mohl. Pán Duoh rač dáti gednomu každému Křestianu wěrnému / Křád a počestnost Stawu Manželstého milowati / w

A P E ij

HISTORIAE
REGNI BOEMIAE,

DE REBUS MEMORIA
DIGNIS, IN ILLA GESTIS, AB INITIO BO-

iemorum, qui ex Illyria venientes, eandem Boemiam, in medio pro-
pmodum superioris Germaniae sitam, occupauerunt. Libri
XXXIII, ex fide tandem narrationeque historica scripti,
absolutique, & in lucem iamprimum aediti, sat vides
licet cito, si sat bene.:

Cum gratia & Privilegio Sacrae Regiae Maiestatis, ad sexennium.

ANNO M·D·LII·

ratum, totūq; & tantis virtutibus ornatum parens tuus, te iuuenē adhuc, ipse nondum senex, regni Boemix, consortem fecerit, lætis Boiemis, p̄s uidentiamq; parentis ore pleno laudantib⁹, quōd sibi per tempus auxiliū, fēsis olim rebus, adsumperit, eademq; opera paci, & securitati regni prudenter consuluerit. Ceterū quando plurimum refert, mores q; populi, cui præfuturus es, cognitos habere, ip̄orumq; Regum, qui ante te te regnarunt, res gestas, uelut in speculo, intueri, ut videas, quos sequi deceat, quos item fugere oporteat, quorum utrumq; exemplis, multō promptiūs, quā etiam disciplinis, ediscit. Quia exempla sicut ad fidem faciendam, ita ad imitandum habentur efficacissima, potentissimaq;. Nō absurdē fecisse mihi uideor, quōd Historiam Boiemam, a me scriptam, quæ talium exemplorum, in utramq; partem, copiam uerberem suppeditat, nuncupatim tuæ maiestati dedicauerim. Ad te namq; maximē pertinet, nota habere, quæ apud Boiemos gesta sunt, q̄ in Boiemia regnaturus es, præsertim quando extra vnum nempe Æneam Siluium, nemo extet, qui de rebus Boiemis scripserit, quem lector paulō elegantior legere, citra fastidium queat uelētq;. Sed Æneas quoq; uelut extraneus, sermonisq; Boiemi ignarus, dum incuriosius dicenda inquirat, ac multa de ijs negligentius præterit, admonuisse cæteros uisus est, ut accuratius scriberent. Quod igitur ad curam ueritatis eruendæ, quæ præcipuē ab historia postulatur, attinet, illam ego omni studio persecutus sum, ne mea negligentia, uelq; loci possit accusari. Sed an sim assecutus, tuum, optime Rex, iudicium erit, quem summum Iudicem, nuncupatione huius voluminis, mea sponte, uoluntateq; mihi elegi. Ab electo autem, & summo Iudice, nulla prouocatio, quo magis æquum te, atq; p̄pensum, præbere mihi debes, atq; ita facturum esse confido. Nam ut gratis am huic ipsi volumini, ex tempestiuitate quoq; conciliarem, sic opus aliis quoties interruptum, ac ferē tedio scribendi neglectum uergebam, ut illo potissimum tempore illud absoluerem, quo regnum Boemix, coronas bundus inires, ut hoc saltem, haud intempestiue, de toto libro posse dicere: Munus exiguum, sed oportunum. Gratia namq;, sicut ille cecinit, cum fieri properat, gratia grata magis. Vnum uereor, ne aures nimis delicatas, uerba quædam noua percussa moneta offendant, ut sunt, Dux, Marchio, Comes, & si qua alia uocabula ignota aut aliter usus pata erunt, quæ tamen usus assiduus, passim iam à Latinis quoq; usus patus, ita terit, retinetq;, ut sine confusione ordinum, dignitatumq;, & locorum, uix tutō illa auferri de loco suo queant, ne obscura uidelicet, pro clavis substituant. Nulla autem uerba magis historia amat, quā aperta dilucidatq;, & ea maximē, quæ in usu habentur. Sed ista quoq; iudicio tuo stent cadantq;. Reliquum superest, Indulgentissime Rex, ut præter hanc historiam, in qua proculdubio, & utilitas, & uoluptas, legentē

tem te delectabit, me insuper, studiaq; & officia mea oia, in manus tuas Regias promptissimē tradam, supplexq; Maiestatem tuam rogem, ut ea benignitate, & indulgentia, qua cœpisti, toto tibi pectore mancipatum, pergas iugiter proficere. *Viuat ualeatq; Maiestas tua, & cum Rege seniore, ita senex regnes, ut semper uideare, patris vitam, & mores geras lari, cum hac paterna benedictione: Ecce odor filij mei, sicut odor agri, quem benedicit Dominus. Scripta in arce nostra Cremisierensi Anno à natali die Domini. M. D. LI.*

EIVSDEM AD LIBRVM.

Nusq; tutior esse mi libelle
Quam domi poteras, Domus quod aiunt
Semper optima, semper atq; amica
At forinsecus infidelitatis
Prorsus omnia plena, Non ab ipso
Hospes hospite, non ab inquilino
Vicinus, satis est ubiq; tutus.
Tu uerō hoc nimium sapias, quōd hinc te
Translaturus ad alteros Penates
Diuerticula trita non requiris,
Sed Regum atria seligis, patrono
Nixus Maxmiliano, ad astra nomen
Cuius nunc uolat, altiusq; deinde
Cum pennas Aquilæ induet uolabit,
Hoc sub uindice, tantum abest, ut uilla
Possit lingua tibi nocere, ut omnes
Prolixē faueant, suo ore quisq;
Laudantes Dominum tuum, ac patronum
Cuius auspicio, tui potestas
Facta est omnibus, Et si enim uni ad ausam
Tantum mitteris, omnibus legeris
Tam omnes Maxmilianum amant, legentq;.

Mikulov

Krátkodobé sídlo nekatolického tisku na Moravě

- Novokřtělci 1526-1527 - Balthasar Hubmaier a tiskař
Simprecht Froschauer

Hubmaier 1528 ve Vídni upálen, Froschauer
vystěhován do slezské Lehnice